

// EN TIENNYT ETTÄ PYSTYN TÄHÄN.

– RINNALLA KULKEVA VALMENNUS
VIE KOHTI TYÖELÄMÄÄ

**Rinnalla kulkien nuorisotyöttömyys
laskuun -hankkeen loppujulkaisu**

**Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020**

Loppujulkaisun ovat laatineet

Suvi Haapala, Hanna-Leena Hurri, Mikael Isoaho, Elja Kaartinen, Taina Lahti,
Lauri Löksy, Kirsi Sulaoja, Johanna Torkkola ja Lotta-Leena Vornanen

Sisällys:

1. Johdanto: Hankkeen kuvaus ja hanketavoitteet	4
2. Hankkeen osallistujat – keitä he olivat ja minne he päätyivät?	6
3. Hankkeen toteutus ja toimintaympäristö	10
3.1. Toiminta ja toiminnan edellytykset	10
3.2. Toimintaympäristö koronan puristuksissa ja työllisyyspalveluiden muutoksessa	11
3.3. Rinnalla kulkien –hankkeen palveluprosessin kuvaus.....	13
3.4. Projektitiimi ja osaamisen jakaminen	16
3.5. Verkostot ja ohjaavat tahot	17
4. Hankkeen tuloksia	18
4.1. Tulokset suhteessa tavoitteisiin.....	18
4.2. Verkostonanalyysi: asiakasnäkökulma.....	20
4.3. Yksilöcaset	24
5. Vaikuttavuus ja vaikutukset	28
5.1. Mynavigo –kyselytulokset vaikutusten ilmentäjinä.....	30
5.2. Vaikutukset palvelujärjestelmään.....	32
6. Rinnalla kulkien –toimintamalli	34
6.1. Nuoren kokemus.....	34
6.1.1. Orientaatio ja tilan luominen.....	35
6.1.2. Kohtaaminen.....	37
6.1.3. Nuoren toiveet ja tarpeet.....	38
6.1.4. Tavoitteellisuus	39
6.1.5. Menetelmät.....	40
6.1.6. Vapaaehtoisuus	41
6.1.7. Yhteistyön voima	42
6.2. Rakenteet.....	43
6.2.1. Resurssit.....	44
6.2.2. Työllisyyskoordinaattorit linkkinä työllisyyspalveluihin	45
6.2.3. Saavutettavuus	46
6.2.4. Asiakasmäärä.....	47
6.2.5. Työntekijöiden vapaus.....	47
6.2.6. Asiakastietojärjestelmä	47
6.2.7. Verkostotyö ja palveluohjaus	48
7. Johtopäätökset.....	49
Lähteet.....	51

1. Johdanto:

Hankkeen kuvaus ja hanketavoitteet

Koronapandemian vaikutukset olivat maailmanlaajuisia. Erityisesti kriisi vaikutti nuoriin: OECD:n selvityksen mukaan vuonna 2020 nuorison työllisyysaste laski 8,7%, kun aikuisten vastaava luku oli 3,7%. Samanaikaisesti syrjäytymisvaarassa olevien nuorten määrä kasvoi (ILO, 2021). Vantaalla alle 25-vuotiaiden työttömien määrä yli kaksinkertaistui ja koko Vantaan työttömyysprosentti oli toukokuussa 2020 19,2%. (ELY, 2020). Vantaan kaupungin nuorisopalvelut sekä Vantaan ja Keravan työllisyyden kuntakokeilu hakivat ja saivat rahoituksen kaksivuotiselle ESR:n rahoittamalle hankkeelle, Rinnalla kulkien nuorisotyöttömyys laskuun. Hanke toteutettiin Vantaalla 1.8.2021–31.7.2023 välisenä aikana.

Hankkeen tavoitteena oli vahvistaa 18–29-vuotiaiden työelämävalmiuksia, motivaatiota sekä kiinnittymistä takaisin työelämään tai koulutukseen koronapandemian jälkeen yksilöllisen ja intensiivisen tuen avulla. Nuori sai palveluun tullessaan oman työntekijän, rinnallakulkijan, jonka tuki jatkui tarvittaessa myös työ- tai koulupaikan saamisen jälkeen. Tavoitteena oli myös rakentaa nuoriso- ja työllisyyspalvelujen välille toimiva yhteistyömalli otettavaksi käyttöön poikkeustilanteissa ja tehdä monialaista yhteistyötä yli hallintorajojen. Hankkeen osallistujista käytämme julkaisussa

ilmaisua nuoret, sillä nuorisolain määritelmän mukaan nuoriksi katsotaan alle 29-vuotiaat. (Finlex 1285, 2016).

Hankkeessa tehdyn työn vaikuttavuutta haluttiin mitata työllistymisvaikutusten lisäksi laajemmin. Yksilön kokemaa hyvinvoinnin muutosta mitattiin Mynavigo effect -hyvinvointikyselyllä, johon hankkeeseen osallistuneet nuoret vastasivat kahdesti: aloittaessaan hankkeessa ja työskentelyn päättyessä. Kyselytuloksista kävi ilmi, että vastaajien tilanne on parantunut kaikilla osa-alueilla. Tilastollisesti merkittävä vaikutus palvelulla on ollut nuorten mielialaan, tulevaisuuteen luottamiseen, kokemukseen yhteiskuntaan kuulumisesta sekä kykyyn asettaa itselleen tavoitteita. Vaikutusmahdollisuuksien lisääntyminen lisää luonnollisesti osallisuuden ja hyvinvoinnin kokemuksia ja parhaimmillaan palvelulla voitiin ennaltaehkäistä syrjäytymiskiirteen syntyminen pandemian jälkeen. (Owal, s. 26–30)

Toimintaympäristössä tapahtuneita muutoksia sekä laajemmin yhteiskunnallisia muutoksia arvioimaan valikoitui Owal Group Oy, joka teki hankkeen toimintamallin vaikuttavuudesta arviointia alkuvuodesta 2023. Owal Groupin tekemää selvitystyötä käytetään tämänkin julkaisun lähdemateriaalina, sillä se on ulko-

puolisen tahon tuottamaa arviointia hankkeen toimintamallista. Owl Groupin tekemässä arvioinnissa hyödynnettiin useita tiedonkeruu- ja analyysimenetelmiä. Data-analyysilla hyödynnettiin hankkeessa kerättyä aineistoa: Mynavigo effect -hyvinvointikyselyn tuloksia, Parent-asiakastietojärjestelmän tilastodataa sekä hankkeen työntekijöiden ylläpitämiä tilastoja mm. siitä, mihin nuoret ovat työllistyneet. Viimeksi mainittua tilastoa pidettiin siksi, ettei asiakastietojärjestelmään ollut mahdollista saada tietoa esim. osa-aika- ja kokoaikaisesta työstä, työvoimakoulutuksista tai oppisopimuksesta eriteltyinä.

Verkostoanalyysin avulla kerättiin laadullista aineistoa hankkeeseen osallistuneilta asiakailta sekä yhteistyöverkostoilta. Aineisto kerättiin puolistrukturoitujen teemahaastattelujen avulla ja ne toteutettiin joko kasvotusten tai etäyhteyksien välityksellä, haastateltavien toive huomioiden. Myös hankkeen työntekijöitä ja palvelujen esihenkilöitä haastateltiin. Lisäksi järjestettiin validointityöpaja, jossa käsiteltiin arvioinnin alustavia tuloksia. Tämän tarkoituksena oli varmistaa, että tulokset vastaavat sisällöltään ja käsitteiltään sitä, mitä toimijat työssään tekevät. Lisäksi työpajassa pohdittiin tulosten jatkojalostamista. (Owal, s. 7-8.)

Hankkeen tulokset osoittavat yksilöllisen valmennuksen, rinnallakulkijuuden, merkityksen. Hankkeen osallistujista n. 39,5% työllistyi, 18% oli aloittanut opiskelut ja viisi nuorta eli noin 2% ryhtynyt yrittäjäksi. Lähes kolmannes osallistujista, 31%, oli aloittanut työnhaun sen hetkiseen elämäntilanteeseensa sopivalla tavalla: Tämä saattoi olla hankkeeseen osallistumisen lisäksi työkokeilu, pajatoiminta tai vastaava palvelu. Lisäksi hankkeen osallistujia ohjattiin oikeiden palveluiden piiriin kuten etsivään nuorisotyöhön, mielenterveys- ja päihdepalveluihin ym. Kolmannes hankkeen osallistujista oli vieraskielisiä. (Hankkeen osallistujatilastot, tilanne 15.6.2023.)

Hankeaikana tavoitettiin noin 3200 henkilöä erilaisten tapahtumien ja perehdytystilaisuuksien merkeissä. Heistä osa oli kohderyhmää tai kohderyhmän kanssa työskenteleviä tahoja, mutta joukossa oli myös esimerkiksi Vantaan asukkaita. Tällaisia tilaisuuksia olivat mm. työtömille työnhakijoille suunnatut palveluinfot, työnhakuklubit, rekrytointitapahtumat, perehdytystilaisuudet, yhteiskehittämispajat ja erilaiset alueelliset tapahtumat. Näissä yhteyksissä annettiin myös palveluohjausta ja neuvontaa sellaisille henkilöille, jotka eivät hankkeen palvelujen piirissä aloittaneet.

2. Hankkeen osallistujat – keitä he olivat ja minne he päätyivät?

Koronapandemian kärjistämää nuorisotyöttömyyshiippua taittamaan suunniteltu hanke tavoitti Vantaalla nuoria aikuisia hyvin monenkirjavista taustoista – riippumatta siitä, oliko pandemiakausi talousvaiikutuksineen näytellyt pääroolia vai sivuroolia heidän tilanteessaan. Hankesuunnitelmassa Rinnalla kulkien –toiminnan mitoitettiin saavut-tavan noin 400 18–29-vuotiaasta vantaalaista työnhakijaa. Suunnitelmatasolla hankkeen piiriin katsottiin päätyvän etenkin niitä nuoria, jotka työllistyisivät suhteellisen nopeasti yksilöl-lisen ja intensiivisen tuen avulla, ja joiden työelämään kiinnittymistä rinnallakulkija tukisi työsuhteen alettua. Kuten seuraavaksi ilmenee, hanke tavoitti kuitenkin elämäntilanteeltaan ja työllistymisen haasteiltaan hyvin monenlaisia ihmisiä. Tässä luvussa kuvailemme hankkeen osallistujia: Heidän ohjautumistaan hankkeen, tilastollisia ominaisuuksia kuten ikä-, ja sukupuolijakaumaa ja äidinkieltä sekä asiakkuuksien kestoa ja moninaisuutta.

Rinnallakulkijatoiminta tavoitti eniten 18–25-vuotiaita vantaalaisia, ja yli puolet hankeosallistujista sijoittuikin ikäryhmään 21–25 vuotta ja lähes neljännes 18–20-vuotiaisiin. Yli viidennes hankkeen toiminnassa olleista nuorista aikuisista oli kuitenkin 26-vuotiaita tai vanhempia. Hanke olikin alun perin suunniteltu kohdistettavaksi 18–25-vuotiaisiin tilastollisen nuorisotyöttömyyden määritelmää mukaillen (nuorisotyöttömiksi katsotaan osuus 18–24-vuotiaasta työvoimasta, ks. THL 2023) mutta pian hankkeen käynnistyttyä ilmeni tarve tarjota palvelua myös 26–29-vuotiaiden ikäryhmälle. Tätä puolsi myös se, että työllisyyspalvelujen nuorten tiimien asiakkaat olivat alle 30-vuotiaita, jolloin rinnallakulkijoiden tarjoama palvelu olisi samalle kohderyhmälle. Lisäksi useimmilla muilla keskeisillä yhteistyökumppaneilla ja Vantaan nuorten aikuisten palveluissa yläikärajana oli nuorisopalveluille tyypillisesti määritelty 29 vuoteen. Helmikuussa 2022 rahoittajalta selvitettiin mahdollisuutta nostaa ikäraja 29 vuoteen hankemuutoshake-

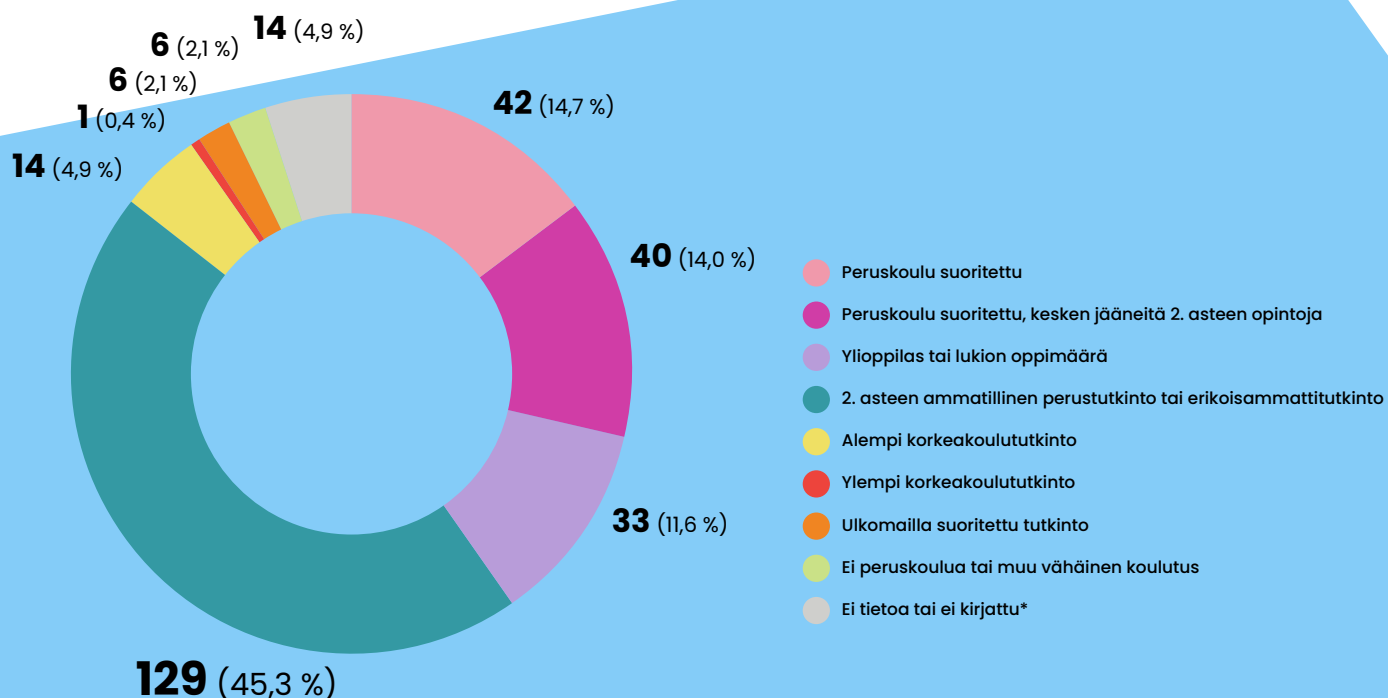
muksella, ja rahoittaja myöntyi tähän. Helmi-maaliskuun taitteesta 2022 alkaen 26-vuotiaita tai vanhempia alettiin ottaa hankkeen asiakkuuteen, heidän osuutensa osallistujamäärästä kohosi hankkeen kuluessa reiluun viidennekseen.

Vantaalla on Suomen kunnista eniten vieraskielisiä (23% vuosien 2021-22 taitteessa), ja maahanmuuttajataustaisten osuus Vantaan väkiluvusta on suomalaisittain korkea (Vantaan kaupunki 2023a ja b). Tämä näkyi myös Rinnalla kulkien -hankkeen osallistujakunnassa: Noin kolmasosa osallistujista oli vieraskielisiä, muita kieliä kuin suomea, ruotsia tai saamea äidinkielenään puhuvia. Yleisimpiä vierasperäisiä äidinkieliä osallistujilla olivat venäjä, arabia, farsi, dari, kurdi, somali ja viro. Äidinkieli ei ollut tiedossa kaikkien vieraskielisten osallistujien

osalta: välttämättömissä osallistujan aloitus-tiedoissa selvitettiin vain vieraskielisyys ja kieli, jolla nuori saisi palvelua. Kaikkia hankkeen osallistujia palveltiin joko suomeksi tai englanniksi, kahta ruotsia palvelukielenään tarvinnut lukuun ottamatta. Jo hankesuunnitelmassa oli pyritty siihen, että toiminta tavoittaisi sellaisen kielitaidon omaavia, että heillä olisi edellytykset hakea töitä ja myös työskennellä joko suomeksi tai englanniksi.

Hankkeen asiakkuuteen tulneiden nuorten tyypillinen koulutustausta oli toisen asteen tutkinto: Reilut 45 prosenttia nuorista oli suorittanut ammatillisen perustutkinnon tai pian valmistumassa oppilaitoksesta ammatillisen tutkinnon kanssa, minkä lisäksi 11,6 % oli hankkeeseen tullessaan joko suorittanut lukion oppimäärän tai juuri valmistumassa lukiosta.

KOULUTUSTASO

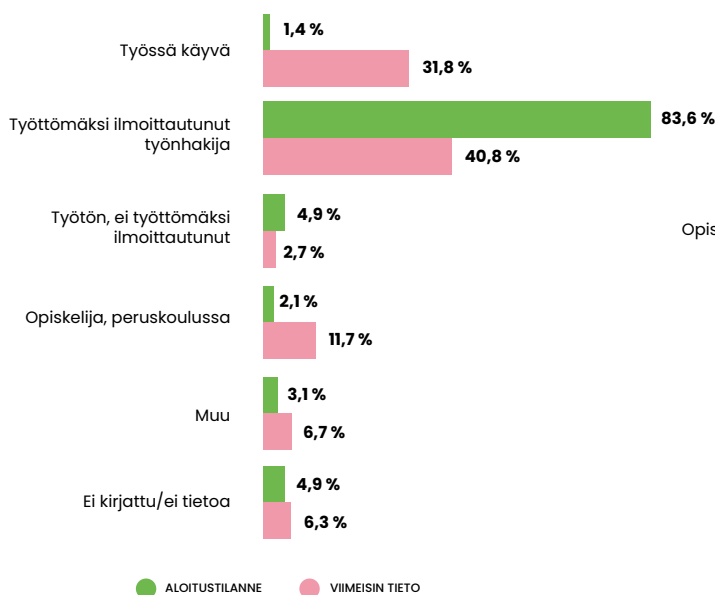
Merkittävällä määrällä hankkeen osallistujia oli keskeytyneitä toisen asteen ammatillisia opintoja (34 nuorella eli 12%:lla 15.6.2023 tietojen mukaan), ja lukion keskeyttäneitä nuoria oli kuusi (noin 2% hankkeen nuorista). Korkea-koulututkinnon suorittaneita nuoria osallistujissa oli 16 reilut 5 prosenttia). Ulkomailla tutkinnon suorittaneista kuudesta nuoresta useimpien tutkinto vastasi hankkeen saamien tietojen mukaan suomalaista toista astetta; vain yhdellä osallistujalla oli tiettävästi ulkomainen korkeakoulututkinto. Ulkomaisen korkeakoulututkinnon suorittanut nuori on alla olevassa kuviossa tilastoitu ulkomailla suoritettu tutkinto -kategoriaan.

Toisen asteen opinnot keskeyttäneiden nuorten merkittävän määrän mukanaolo huomioden onkin merkitsevä, että hankkeen

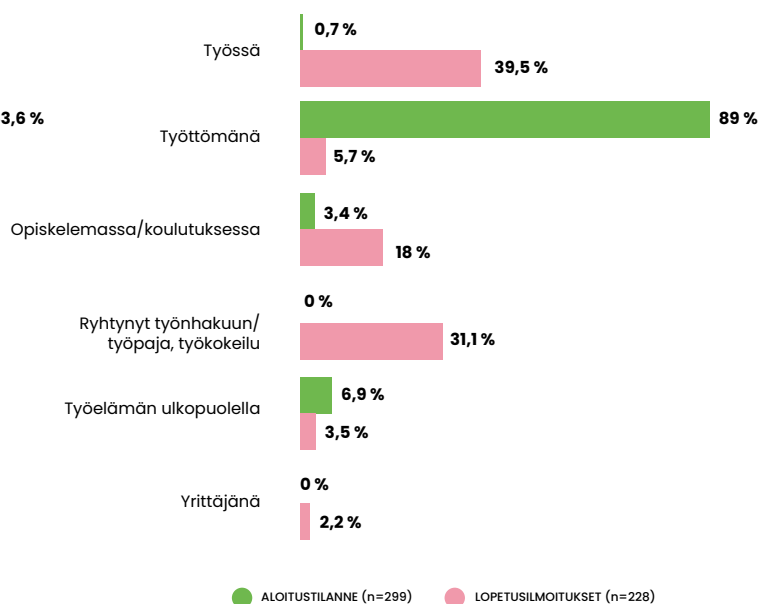
osallistujat ohjattiin hankkeeseen enimmäkseen joko työllisyyspalveluista työttöminä työnhakijoina tai muista kaupungin nuorten aikuisten palveluista, ei suoraan oppilaitoksista (haasteista hankkeen oppilaitosyhteistyössä kerrotaan lisää kohdassa 3.3 Verkostot ja ohjaavat tahot). Hankkeen asiakastyön havaintojen mukaan osa opinnot keskeyttäneistä nuorista oli keskeyttänyt opinnot kahteen tai useampaan kertaan, joskaan useammat opinnot keskeyttäneistä nuorista ei ole tarkkaa lukumäärätietoa. Hankkeessa järjestettiin syksyn 2022 ja 2023 aikana opintohakuinfoja yhteistyössä mm. nuorten aikuisten palveluiden opintovalmentajan kanssa. Tarve näille infoille nousi asiakastyöstä: Tarkoituksena oli paitsi tukea opiskelupaikkaa tavoittelevien nuorten opintoihin pääsyä ja lisätä tietoutta hakemiselle olennaisista asioista, myös tuoda

TYÖLLISYYSTILANTEEN KEHITYS

Nuoren pääasiallinen toiminta vartailu
Parkki-tilasto (N=286)

Osallistuneiden nuorten työllisyystilanne
ESR-ilmoitukset

tietoisuuteen alle 25-vuotiaita ilman ammatillista tutkintoa olevia koskevaa hakuvelvoitetta (TE-palvelut 2021). Lain mukaan 18–24-vuotiaan, ilman ammatillista koulutusta olevan eli peruskoulun tai lukion ylimpänä tutkintonaan suorittaneen, on haettava kahteen tutkintoon johtavaan ammatilliseen koulutukseen (toisen asteen ammatilliseen perustutkintoon tai korkeakoulututkintoon) kuluvan vuoden syyskuun ensimmäiseen päivään mennessä, tai hän voi menettää oikeuden työttömyysetuuteensa (mt.). Moni hankkeeseen tullut nuori kuuli hakuvelvoitteesta ensimmäistä kertaa hankkeen työntekijältä.

Edellisellä sivulla on kuvattu hankkeeseen osallistuneiden nuorten työllisyystilannetta hankkeeseen tullessa ja siinä lopettaessa. Hankkeeseen osallistuneiden nuorten polut olivat yhtä moninaisia kuin heidän taustansa ja elämäntilanteensakin, ja joitakin case-esimerkkejä nuorten poluista onkin kuvattu tämän julkaisun osiossa 4.3. Aloitus- ja lopetusvaiheen tilastoista kuitenkin ilmenee, että merkittävä osa nuorista päätyi töihin tai opiskelemaan. 15.6.2023 päivättyjen asiakkuustilastojen mukaan 39,5 % hankkeessa aloittaneista nuorista oli töissä, 18% opiskelemassa (tutkinto-opiskelijoina), 31% ryhtynyt työnhakuun esimerkiksi pajatoimintaan tai muuhun palveluun osallistumisen merkeissä ja viisi nuorta eli noin 2% osallistujista itsenäisinä yrittäjinä.

Yllä kuviossa on esitetty kahdet eri seurantatiedot työllisyystilanteen kehitykselle hankkeessa. Tämä johtuu siitä, kahden hankkeen käyttämän tilastointijärjestelmän, ESR-hankkeiden seurantaan käytetyn Eura2014 -järjestelmän eli ESR-osallistujien aloitus- ja lopetusilmoitusten

sekä hankkeen ja Vantaan nuorten aikuisten palveluiden käyttämän PAREnt -järjestelmän eli ns. Parkki-tilaston kategoriat poikkeavat hieman toisistaan. Lisäksi ESR-hankkeiden osallistujien aloitus- ja lopetusilmoituksissa, jollaiset rahoittaja edellyttää keräämään jokaiselta osallistujalta asiakkuuden alku- ja loppuvaiheessa, voi valita vain yhden statuksen työllisyyteen liittyen. Nuorisotyön tarpeisiin laaditussa PAREntissa limittäin menevien statusten ilmoittaminen on sen sijaan mahdollista, ja toisin kuin ESR-asiakkuuksien Eura-järjestelmä, PAREnt erottelee toisistaan myös kokoaikaisen ja osa-aikaisen työn.

Kaiken kaikkiaan osa-aikainen ja kokoaikainen työ huomioiden selvästi yli puolet hankkeessa valmennusta saaneista nuorista päätyi osallistumisensa aikana jo palkkatyöhön tai tutkinto-opiskeluun – jotkut nuoret sekä opiskelemaan että osa-aikatoihin. Hankkeen vaikuttavuutta arvioineen Owal Groupin mukaan hankkeessa muotoillulla palvelulla on ollutkin merkittävä työllistymistä nopeuttava vaikutus: Vaikka ainakin osa nuorista olisi todennäköisesti työllistynyt ilman rinnallakulijan tukea, tuki edesauttoi nopeampaa pääsemistä työelämään tai opintojen alkuun kuin mihin nuoren edellytykset olisivat ilman palvelua riittäneet (Owal Group 2023, s. 22; 38).

3. Hankkeen toteutus ja toimintaympäristö

Hankkeen työntekijätiimi muodostui projektipäälliköstä, kahdesta työllisyyskoordinaattorista ja seitsemästä rinnallakulkijana toimivasta projektityöntekijästä. Hallinnollisesti projektipäällikkö ja rinnallakulkijat olivat nuorisopalveluihin kuuluvissa nuorten aikuisten palveluissa, kun työllisyyskoordinaattorit olivat työllisyyspalveluissa. Operatiivisesti kyse oli kuitenkin projektipäällikön vetämästä hanketiimistä, jonka tehtävänä oli luoda yhteistyötä molempien taustaorganisaatioiden välille. Työtilat olivat monitoimitila Liidossa Tikkurilassa, samassa tilassa, missä toimivat nuorten aikuisten palveluiden nuorten työpajatoiminta, työllisyyden kuntakokeilun omavalmentajat sekä Ohjaamo.

3.1. Toiminta ja toiminnan edellytykset

Rinnalla kulkien nuorisotyöttömyys laskuun-hankkeessa projektityöntekijöiden työnjako oli selkeä: Työllisyyskoordinaattorit vastasivat verkosto- ja yritys yhteistyöstä sekä asiakasohjautuvuudesta, kun taas rinnallakulkijat keskittyivät tekemään asiakastyötä. Hyvin pian hankkeessa huomattiin, ettei valmiiden yrityskontaktien haaliminen ollut kuitenkaan oleellista, sillä rinnallakulkijoiden kanssa käydyissä keskusteluissa tuli ilmi kunkin osallistujan toiveita, vahvuuksia ja työhön liittyviä rajoituksia, joiden perusteella sopivia työllistymismahdollisuuksia aloitettiin kartoittamaan. Tärkeintä ei ollut niinkään löytää työpaikkoja, vaan vahvuuksia

työnhakijassa, joka kyllä sen jälkeen löysi itselleen sopivat vaihtoehdot työllistymiseen. Hankkeen toimintamallista tekee poikkeuksellisen se, että työskentelyä oli mahdollista jatkaa työ- tai koulupaikan saamisen jälkeenkin.

Owal Group oy:n tekemän arvioinnin myötä tunnistettiin kolme keskeistä toimintakokonaisuutta, jotka ovat edellytyksiä toimintamallin tulosten aikaansaamiseksi (Kuva seuraavalla sivulla). Toimintamallin osasia on kuvattu yksityiskohtaisemmin luvussa 5, Rinnalla kulkien-toimintamalli sekä luvussa 3.5., jossa kerrotaan tarkemmin hankkeen palveluprosessin etenemistä.

Palvelusta hyötyvien nuorten tunnistaminen

Hankkeen toimintamallin tunnettuus laajasti nuorisotyö- ja työllisyyspalveluissa.

Riittävät palveluohjaukset ja nuorten lähtötilanteen kartoituksen resurssit

Rinnallakulkijan nuoren kanssa tekemä työ

Rinnallakulkija osaa toimia työ- ja nuorisopalveluiden eri toimijoiden kanssa.

Rinnallakulkija osaa rakentaa nuoren kanssa luottamukseen perustuvan suhteen.

Rinnallakulkijalla on tarkoituksenmukaiset resurssit ja taidot sekä riittävästi aikaa tukea nuorta.

Rinnallakulkijoiden palvelujärjestelmän kanssa tekemä työ

Rinnallakulkija tuntee palvelujärjestelmän eri toimijat ja toimii aktiivisesti heidän suuntaanta

Rinnallakulkija tukee nuorta palvelujärjestelmän kohtaamisissa.

3.2. Toimintaympäristö koronan puristuksissa ja työllisyyspalveluiden muutoksessa

Hanke käynnistyi Vantaalla noin puoli vuotta työllisyyden kuntakokeilun alkamisen jälkeen. Kuntakokeilun käynnistyminen on ollut haasteellista monissa kokeilukunnissa, johtuen mm. työntekijöiden vaihtuvuudesta sekä isoista asiakasmääristä, jotka ovat johtaneet suunnitelmavelan kertymiseen. Aktivointiaste laski yleisesti kokeilukunnissa (Valtioneuvosto, 2022). Vantaalla työllisyydenhoidossa työskentelee omavalmentajia, jotka ohjasivat hankkeeseen omia asiakkaitaan. Yhteistyötä tehtiin niin

omatoimisen työhaun piirissä olevien kuin tehostetumman tuen tarpeessa olevien nuorten kanssa.

Koronapandemiasta aiheutuneita kokoontumisrajoituksia ja käytäntöjä työn tekemiseen oli paljon vielä ensimmäisen hankevuoden aikana ja ne muuttuivat usein. Omavalmentajat tapasivat työnhakija-asiakkaita paljon etänä, jonka vuoksi mm. suostumuslomakkeita ei voitu allekirjoittaa, joten tietojenvaihto ja -luovutus oli mahdotonta. Ilmoittautuminen hankkeeseen jäi nuoren omatoimisuuden varaan. Työnhakutapahtumia ei juurikaan ollut tai ne jouduttiin järjestämään ainakin osittain etänä tai hybridi-toteutuksina.

Suomen viimeisin työllisyyden kuntakokeilu käynnistyi 1.3.2021. Kaikki kuntakokeilut päättyivät vuoden 2024 lopussa. Työllisyyskokeilun tavoitteena on nykyistä tehokkaammin edistää työnhakijoiden työllistymistä ja koulutukseen ohjautumista. Erityisesti kokeilulla halutaan parantaa heikossa työmarkkina-asemassa olevien pääsyä työmarkkinoille ja tuoda uusia ratkaisuja osaavan työvoiman saatavuuteen. Kokeiluihin osallistuu yhteensä 25 kokeilualuetta ja 188 kuntaa. Kokeilualueen työvoimapohjan on oltava vähintään 20 000 henkilöä, jolloin alueet muodostuvat joko suurimmista kunnista (esim. Helsinki) tai useamman kunnan muodostamasta yhteistoiminta-alueesta (esim. Vantaa-Kerava). Kuntakokeilun asiakasryhmänä ovat ne työttömät ja työvoimapalveluissa olevat työnhakijat, jotka eivät ole oikeutettuja ansiopäivärahaan. Lisäksi kohderyhmänä ovat kaikki alle 30-vuotiaat työnhakijat sekä maahanmuuttaneet ja vieraskieliset työttömät tai työvoimapalveluissa olevat. TE-palvelut siirretään pysyvästi kunnille vuoden 2025 alusta. (Työ- ja elinkeinoministeriö, 2023a.)

Pohjoismainen työvoimapalvelumalli astui voimaan 2.5.2022. Työvoimapalvelumallissa työnhakijan on haettava lähtökohtaisesti neljää työmahdollisuutta kuukaudesta, jotta oikeus työttömyysturvaan jatkuu. Mallissa työttömälle työnhakijalle pyritään tarjoamaan aikaisempaa yksilöllisempää tukea työnhakuun. Työnhakijalle järjestetään säännöllisesti työnhakukeskusteluja TE-toimiston virkailijan tai työllisyyden kuntakokeilussa mukana olevan kunnan virkailijan kanssa. Osa työnhakukeskusteluista voidaan hankkia ostopalveluina yksityiseltä palveluntuottajalta. Palvelumallissa työttömyysetuuden maksamiseen liittyviä seuraamuksia on porrastettu siten, että ensimmäisestä unohduksesta tai laiminlyönnistä seuraa muistutus. Vasta toistuvista työllistymissuunnitelman toteuttamisen laiminlyönneistä seuraamukset kiristyvät. (Työ- ja elinkeinoministeriö, 2023b.)

Uuden työvoimapalvelumallin tultua voimaan toukokuussa 2022 työllisyyskoordinaattorit ottivat käyttöön täydentävät työnhakukeskustelut, joihin omavalmentaja pystyi tekemään ajanvarauksen omalle asiakkaalleen. Idea täydentävistä työnhakukeskusteluista syntyi hankkeen järjestämässä yhteiskehittämispajassa, jossa omavalmentajat toivoivat matkaa kynnystä ohjata hankkeeseen ja nuoret toivoivat nopeaa, henkilökohtaista sparrausta omaan tilanteeseensa. Täydentävät työnhakukeskustelut olivat henkilökohtaisia tapaamisia, joissa yksilöllisesti tuettiin työnhakua ja edes-

autettiin työllistymisen mahdollisuuksia. Näissä tapaamisissa työllisyyskoordinaattorit kartoittivat asiakkaan tilannetta yksilöllisesti, auttoivat työnhakuun liittyvissä asioissa sekä antoivat tarpeen tullen palveluohjausta. Omavalmentajat olivat varanneet työllisyyskoordinaattoreiden pitämiä täydentäviä työnhakukeskusteluja yhteensä 93 asiakkaalleen. Paikalle nuoria tuli arviolta noin puolet. Heistä 24 nuorta halusi aloittaa pidempiaikaisen asiakkuuden hankkeessa.

3.3. Rinnalla kulkien – hankkeen palveluprosessin kuvaus

Työllisyyskoordinaattoreiden tiivis yhteys työllisyyspalveluihin mahdollisti sen, että suurin osa hankkeen osallistujista ohjautui omavalmentajilta. Työllisyyskoordinaattorit ottivat yhteyttä hankkeeseen ohjattuun nuoreen ja kartoittivat tämän tilannetta. Tämä alkukartoitus, jossa selvitettiin palvelun soveltuvuutta ohjatulle nuorelle, oli olennaista palvelusta hyötyvien nuorten tunnistamiselle yhdessä seuraavana askeleena toteutetun rinnallakulkijan aloitustapaamisen kanssa.

Jatkotyöskentelystä kukin nuori sopi oman rinnallakulkijan kanssa tarpeen, tilanteen ja asetettujen tavoitteiden mukaan. Työllisyyskoordinaattori oli tarpeen mukaan käytettävissä. Asiakkuuden päättyessä käytiin loppukeskustelu, usein rinnallakulkijan ja nuoren välillä, mutta tarvittaessa myös verkostojen kanssa. Asiakkuusprosessin sisältöä on avattu konkreettisemmin luvussa 6 ”Rinnalla kulkien –toimintamalli”. Alla on kuvattu palvelupolkua hankkeessa:

Rinnallakulkijoiden sosiaaliset taidot ja kyky kohdata nuori tämän omilla ehdoilla olivat edellytyksiä hankkeen tavoitteiden toteutumiselle. Näkemys rinnallakulkijoiden nuorten kanssa tekemän työn tärkeydestä toimintakokonaisuutena korostui niin nuorten kuin hankkeen sidosryhmienkin haastatteluissa. Rinnallakulkija-toimintamallin onnistuminen ja tulosten vaikuttavuus oli siten riippuvainen sitä toteuttavista rinnallakulkijoista ja heidän ammattitaidostaan.

Yksi keskeinen havainto Owal Groupin selvityksessä oli myös se, että rinnallakulkijoiden toiminnan onnistumisen edellytyksenä oli perinteisestä työ- ja nuorisopalveluista poikkeava työskentelytapa. Niin haastatellut nuoret kuin sidosryhmät korostivat rinnallakulkijoiden viranomaistyöskentelystä poikkeavaa lähestymistapaa sekä mahdollisuutta käyttää aikaa nuoren kohtaamiseen. Ilman riittävän väljää ajankäytön mahdollisuutta, ei yhteistyötä nuorten kanssa voida toteuttaa toimintamallin idean mukaisesti. Hankkeeseen osallistuneilla nuorilla saattoi tulla esiin hyvin yllättäviä tilanteita, joihin reagoitiin nopeasti. Rinnalla kulkien -toimintamalli ei voi olla etukäteen määritelty tietyn tyyppinen prosessi, sillä kyse on palveluorientaatiosta ja palveluasiantuntemuksesta. (Owal, s.12-13)

Kun rinnallakulkija ja nuori niin yhdessä päättivät, oli aika sopia työskentelyn päätösvaihees-

ta. Tähän sisältyi ESR-lomakkeen täyttäminen, jossa kartoitettiin nuoren tilannetta päätöshetkellä sekä mynavigo-kyselyn täyttäminen. Tapaamisella keskusteltiin vielä tehdystä työstä ja pyrittiin saamaan nuorelta palautetta: mikä meni hyvin ja olisiko jotain voinut tehdä toisin? Palautetta pyrittiin saamaan läpi työskentelyn ajan, mutta päättäessä sitä kysyttiin vielä erikseen. Tämän lisäksi nuorelle laitettiin anonyymi palautekysely, johon hän pystyi vastaamaan itse rauhassa omalla ajalla. Viimeisellä tapaamisella myös varmistettiin, että nuorella on varmasti seuraavat askeleet selvät ja että mistä voi saada apua, jos ei pärjääkään yksin. Tilanteen vaatiessa hankkeeseen on ollut myös mahdollista palata, ottamalla yhteyttä saamaan rinnallakulkijaan tai työllisyyskoordinaattoriin.

Luodun toimintamallin kaltaisissa toiminnoissa, kuten palveluintensiivisissä interventioissa, vaikuttavuus syntyy asiakkaiden ja eri henkilöiden välisten rajapintojen tai kosketuspintojen kautta. (Lusch ym, 2007). Tässä mielessä rinnallakulkijoiden rekrytoinnin onnistuminen, perehdyttäminen sekä rinnallakulkijoiden ja työllisyyskoordinaattoreiden palvelujärjestelmän muiden toimijoiden kanssa tekemä yhteistyö, sekä Rinnallakulkija-toimintamallin markkinointi paikallisille toimijoille ovat avainasemassa onnistuneen palvelukokemuksen ja vaikuttavuuden aikaan saamiseksi. (Owal, s. 12-13)

Työllisyyskoordinaattorien roolista niiden asiakkaiden kanssa, jotka eivät päätyneet hankkeeseen

Hankkeen aikana palvelua on tarjottu useille nuorille, jotka eivät päätyneet hankkeen asiakkuustilastoihin. Työllisyyskoordinaattoreiden tekemän alkukartoituksen aikana on selvinnyt seikkoja, joiden vuoksi asiakkuus hankkeessa ei ole alkanut. Tällaisia ovat olleet mm. Alle 18 tai yli 30 vuoden ikä, asuinpaikkakuntana muu kuin Vantaa, nuoren muu akuutimpi palvelutarve tai se, että nuori ei ole halunnut osallistua hankkeeseen. Näissä tapauksissa hänellä on voinut olla jo olemassa oleva palvelu tai henkilökohtainen työntekijä tai hän on kokenut, että työnhaku sujuu itsenäisesti.

Joitakin nuoria on tavattu vain kerran, josta he ovat kokeneet hyötyvänsä tarpeeksi. Työllisyyskoordinaattorin kanssa käyty keskustelu on voinut auttaa nuorta motivoitumaan työnhakuun ja saadut vinkit ovatkin johtaneet työllistymiseen. Useita sovittuja aloitustapaamisia on peruttu nuorten työllistyttyä ennen sitä.

Osalla nuorista palveluntarve on ollut pitkäkestoisempaa. Ensisijainen tarve on voinut olla jotain muuta kuin kouluun tai työhön hakeutuminen, vaikka sen monesti nähdäänkin olevan ratkaisu. Nuorella ei välttämättä ole tietoa saatavilla olevista palveluista tai siitä, mitä niissä on tarjolla. Työllisyyskoordinaattori on saattanut olla nuoren mukaan pitkästä ajasta ainut, joka on pysähtynyt hänen tilanteensa äärelle ja ohjannut häntä eteenpäin aidosti nuoren tilannetta ja toiveita kuunnellen. Työllisyyskoordinaattorit ovat ohjanneet nuoria mm. etsivään nuorisotyöhön, Ohjaamoon, sosiaalityöhön tai muihin palveluihin. Nuoria on ohjattu maahanmuuttoasioissa eteenpäin esimerkiksi tilanteissa, joissa haasteet ovat liittyneet oleskelulupiin tai maasta karkotukseen.

On tärkeää, ettei nuorta jätetä puhelun jälkeen yksin, vaikka asiakkuutta hankkeessa ei aloitetaakaan. Työllisyyskoordinaattorit ovat voineet olla nuoren tukena ja apuna yhteydenotossa tai ainakin varmistaneet, että nuorella on riittävät tiedot ja uskallus ottaa yhteyttä oikeaan palveluun.

3.4. Projektitiimi ja osaamisen jakaminen

Työntekijöillä oli hyvin monenlaista osaamista, mikä hyödytti hanketta sekä käytännön toteutuksessa että asiakastyössä siten, että tarvittaessa asiakkuudessa olevaa nuorta saattoi palvella useampi kuin yksi työntekijä. Vaikka nuorelle nimetty rinnallakulkija oli pääasiassa sama henkilö koko hänen osallistumisensa ajan, pidettiin hankkeessa myös nuorten sitä toivoessa joitakin yhteistapaamisia toisten työntekijöiden kanssa esimerkiksi mielenterveys- ja päihdetyön näkökulmiin, taidealan apurahojen hakemiseen tai tietyn alan rekrytointiin liittyen. Myös työntekijöiden poissaolojen aikaan pyrittiin varmistamaan sijaisjärjestelyt, tai jos nuori kaipasi esimerkiksi työhaastattelusparrausta pikaisella aikataululla. Rinnallakulkijat hyödynsivät laajemman tiimin osaamista ja kontakteja asiakastyössään jatkuvasti mm. jakaen toisilleen työpaikkavinkkejä ja rekryt mahdollisuuksia tai tietyn alan osaamista tai työnhakua hyödyttävää spesifiä tietoa.

Hankkeen työntekijöiden koulutustaustoina olivat mm. sosionomi (AMK)- ja sosionomi (YAMK)-tutkinnot, ulkomaankauppaan suuntautunut tradenomi (AMK), taiteen maisteri, yhteiskuntatieteiden kandidaatti kansainvälisen politiikan pääaineesta ja sosiaalitieteisiin suuntautunut valtiotieteiden maisteri sekä yhteisöpedagogi (AMK). Osalla työntekijöistä oli kaksi tutkintoa erilaisilta, toisiaan täydentäviltä aloilta. Yleisin tutkintotausta oli sosiaalialan tutkinto, sosionomi (AMK). Yksi työntekijöistä suoritti hankkeen aikana työvalmentajan erikoisammattitutkinnon (kuntoutus-, tuki- ja ohjauspalvelut). Lisäksi osalla hankkeen työntekijöistä oli taustallaan muita erikoistumiskoulutuksia, kuten kokemusasiantuntijakoulutus.

Hankkeen työntekijöillä oli myös monipuolista työhistoriaa ja sen myötä karttunutta osaamista, mikä osoittautui olennaiseksi vahvuudeksi työllistymistä edistävässä ohjaustyössä. Tällaista kokemusta oli mm. varastotyöstä, asiakaspalvelusta, litteroinnista, myynnin ja markkinoinnin tehtävistä, mielenterveys- ja päihdetyöstä, erilaisista järjestötehtävistä, pelialasta ja perintätoimiston työstä. Ohjaustyössä nuorta valmentavan rinnallakulkijan tai muun tiimin työntekijän omakohtainen kokemus tietystä työalasta tarjosi nuorelle usein työhaussa hyödyttäviä näkökulmia ja joissakin tapauksissa jopa kontakteja.

Työntekijätiimissä oli jonkin verran vaihtuvuutta ensimmäisen vuoden aikana. Hankkeen käynnistämisvaiheessa tehdyssä SWOT-analyysissä tähän uhkaan ei oltu varauduttu, vaikka vaihtuvuus onkin hankkeissa tyypillistä. Lopulta henkilöstön vaihtuvuus muodostuikin voimavaraksi, sillä uudet työntekijät toivat mukanaan uusia näkemyksiä tiimiin ja työhön. Lisäksi heidän mukaantulonsa edellytti koko tiimiltä osaamisen ja vahvuuksien tarkastelua sekä jakamista hanketiimin kesken. Tämä helpotti myös tiimijäsenten keskinäistä ymmärrystä ja tuntemusta. Samalla vaihtuvuus kuitenkin aiheutti etenkin loppusyksystä 2021 kesään 2022 sen tilanteen, että tiimissä oli pitkäkestoisesti yhden projektityöntekijän vaje. Tämä edellytti jonkin verran tasapainottelua ohjattavien määrän ja työkuorman jakautumisen kanssa vilkkaamman ohjautuvuuden kausilla, eritoten keväällä 2022. Tiimin kokoonpano pysyi samana elokuusta 2022 keväälle 2023. Osa hankkeen työntekijöistä pysyi tehtävässään koko hankkeen keston ajan.

3.5. Verkostot ja ohjaavat tahot

Enemmistö hankkeeseen ohjatuista asiakkuuksista tuli työllisyyspalveluiden omavalmentajien kautta (59%). Hankkeessa erityisesti työllisyyskoordinaattorit vastasivat yhteistyön kehittymisestä nuoris- ja työllisyyspalveluiden välille. Muista nuorisotyön palveluista, kuten etsivästä nuorisotyöstä ja nuorten työpajatoiminnasta ohjautui 12% asiakkuuksista. Yhteistyötä etsivän nuorisotyön kanssa tehtiin mm. erilaisten tapahtumien merkeissä ja nämä varmasti osaltaan vaikuttivat yhteistyön syntymiseen ja asiakkuuksien ohjaamiseen puolin ja toisin.

Ohjaamon ja rinnallakulkijoiden järjestämältä työnhakuklubilta ja nuorten palveluinfojen kautta asiakkuuden aloitti 11%. Suoraan itse tai kavereiden suosittelemana hankkeeseen ohjautui yllättävän paljon, noin 7%. Oppilaitoksista ohjauksia tuli vain 2% ja hankkeen toimintaihana tiedostettiin, ettei oppilaitosyhteis-

työtä saatu käynnistettyä kunnolla. Haasteiksi osoittautui oikeiden yhteistyötahojen löytäminen. Esimerkiksi koulun keskeyttäneet tai vastavalmistuneet opiskelijat olisivat voineet hyötyä paljonkin yksilöllisestä ja valmentavasta rinnallakulkijuudesta. Vastavalmistuneita, vailla työpaikkaa olevia nuoria ohjautuikin hankkeen piiriin merkittävästi työllisyyspalveluista, ei niinkään suoraan oppilaitoksista.

heidän mukaantulonsa edellytti koko tiimiltä osaamisen ja vahvuuksien tarkastelua sekä jakamista hanketiimin kesken. Tämä helpotti myös tiimijäsenten keskinäistä ymmärrystä ja tuntemusta. Samalla vaihtuvuus kuitenkin aiheutti etenkin loppusyksystä 2021 kesään 2022 sen tilanteen, että tiimissä oli pitkäkestoisesti yhden projektityöntekijän vaje. Tämä edellytti jonkin verran tasapainottelua ohjattavien määrän ja työkuorman jakautumisen kanssa vilkkaamman ohjautuvuuden kausilla, eritoten keväällä 2022. Tiimin kokoonpano pysyi samana elokuusta 2022 keväälle 2023. Osa hankkeen työntekijöistä pysyi tehtävässään koko hankkeen keston ajan.

4. Hankkeen tuloksia

Hankkeen tuloksia arvioitiin Owal Group oy:n selvityksessä suhteessa hanketavoitteisiin, mutta tulosten vaikutuksia tarkasteltiin laajemmin osallistuneiden nuorten kokemusten sekä verkostojen haastatteluilla. Rahoittajan näkökulmasta hankkeessa tarkasteltiin tuloksia palvelua saaneiden nuorten määrän sekä työllistyneiden näkökulmasta.

4.1. Tulokset suhteessa tavoitteisiin

Owal Group oy:n tekemässä arvioinnissa tarkasteltiin Rinnalla kulkien nuorisotyöttömyys laskuun -hankkeen toimintaa ja sen vaikuttavuutta seitsemän teeman mukaisen hanketavoitteen kautta. Tavoitteiden toteutumista arvioitiin sidosryhmähaastatteluissa kysytyjen kysymysten avulla. Teemoja ja niiden toteutumista on kuvattu alla taulukossa 2.

TEEMA

TOTEUTUMINEN

Työnjako työllisyys-koordinaattorien ja rinnallakulkijoiden välillä on luontevaa.

- Työnjako oli luontevaa ja tehtäväkuvat olivat selkeitä molemmille osapuolille.
- Selkeä työnjako ja roolitus mahdollisti molemmille toimijoille vapauden keskittyä omaan tehtävään ja työnkuvaan.
- Yhteistyötä toteutettiin tiiminä.
- Samassa fyysisessä tilassa työskentely edisti luontevan yhteistyön toteuttamista

Eri toimialojen (nuoriso- ja työllisyyspalvelut) välinen yhteistyö on toimivaa.

- Hankkeen alussa yhteistyön käynnistämisessä oli haasteita. Sekä tuoreet lakimuutokset työllisyyspalveluissa että koronapandemia vaikeuttivat yhteistyön aloittamista
- Alun haasteiden jälkeen erityisesti työllisyyspalvelujen ja rinnallakulkijoiden välinen yhteistyö oli tiivistä ja luontevaa.
- Yhteistyö Etsivän nuorisotyön kanssa oli mutkatonta ja luontevaa.
- Koulutustoimijoiden ja työpajatoimijoiden kanssa toteutettavaa yhteistyötä olisi voinut olla enemmän

Hankkeen aikana on onnistuttu luomaan toimintamalleja eri toimijoiden (mm. oppilaitokset, työelämä, kolmas sektori, eri hallinnon alat) välillä.

- Rinnallakulkija-toimintamallin lisäksi ei luotu varsinaisia muita uusia eri toimijoiden välisiä toimintamalleja, vaikka hyviä toimintamallitapoja ja toimintakulttuuria kehitettiin.
- Rinnallakulkijat osallistuivat täydentävien työnhakukeskustelujen toteuttamiseen ja toimivat täten osana yhtä toimintamallia.
- Vaikka kyseessä ei ole rinnallakulkijuuden rakenteellinen toimintamalli, yhteistyön todettiin vaikuttaneen positiivisesti organisaation sisäisiin suhteisiin erityisesti työllisyys- ja nuorisopalveluiden välillä.

Palvelu tarjoaa helposti saavutettavaa, oikea-aikaista ja yksilöllistä tukea nuorille.

- Palvelun miellettiin vastaavan yksilöllisiin tarpeisiin hyvin, sillä toiminta perustuu nuoren tarpeiden mukaan räätälöitävään etenimiseen.
- Toiminnan toteuttaminen joustavasti nuoren aika- ja paikkatoiveiden mukaan lisäsi saavutettavuutta.
- Hankkeeseen kuuluvien lomakkeiden täyttäminen saattoi nostaa kynnystä osallistua palveluun.
- Oikea-aikaisuuden arviointi koettiin haasteelliseksi.
- Alkukartoitus edisti oikea-aikaisuutta. Palvelun tarve ja kohdentuminen arvoitiin yhdessä nuoren kanssa ennen yhteistyön aloittamista.
- Oikea-aikaisuuteen vaikutti myös ohjaava taho: jos nuori ohjattiin Rinnallakulkijoille oikea-aikaisesti, kyettiin palvelua tarjoamaan oikea-aikaisesti.

Nuorille tarjottava tuki on monialaista ja huomioi eri ulottuvuudet (fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen ml. elämänhallinnan haasteet ja vapaa-ajan merkitys)

- Tarjottava tuki määrittyi yksilöllisesti nuorten omien tarpeiden mukaan. Rinnallakulkijoiden tuki ohjasi nuoria huomioimaan yksilöllisiä omia vahvuuksiaan, ja tässä suhteessa palvelun koettiin huomioivan eri ulottuvuuksia monipuolisesti.
- Rinnallakulkijat huomioivat myös vapaa-ajan merkityksen esimerkiksi ohjaamalla nuoren harrastuksiin.
- Palvelua ei kuitenkaan mielletty sillä tavalla monialaiseksi, että palvelun piirissä olisi ollut tarkoitus käsitellä esimerkiksi vakavia mielenterveysongelmia.
- Tarvittaessa nuoria ohjattiin muiden palvelujen, kuten työterveyspalvelujen piiriin.

Nuorille tarjottava tuki on riittävän pitkäkestoista

- Kohderyhmään kuuluville nuorille tuki oli keskimäärin riittävän pitkäkestoista. Yksittäisten nuorten kohdalla palveluprosessi pitkittyi.
- Ajallisesti tuki kohdentui työn- ja opiskelupaikan hakemiseen ja paikan vastaanottamisen jälkeiseen aikaan.
- Palveluun palaaminen tai satunnainen yhteydenotto Rinnallakulkijoihin oli myös mahdollista.
- Erityisesti hyvänä pidettiin mahdollisuutta saada tukea myös työn tai koulun aloitusvaiheeseen, ja tällöin tarjottu tuki koettiin riittävän pitkäkestoiseksi.

Nuorten lähi- ja yhteistyöverkostot on tunnistettu oikein.

- Nuorten lähi- ja yhteistyöverkostojen tunnistaminen koettiin haastavaksi.
- Yhteistyöverkostot kuten työllisyys- ja nuorisopalvelut tunnistettiin melko hyvin, mutta muiden verkostojen tunnistaminen riippui pitkälti siitä, mitä nuori itse päätti kertoa.
- Mitä paremmin nuori onnistui kuvailemaan ja tunnistamaan tuen tarvettaan, sitä paremmin lähi- ja yhteistyöverkostoja pystyttiin tunnistamaan.

4.2. Verkostanalyysi: asiakasnäkökulma

Owal Group Oy:n tekemään arviointiin sisältyi verkostanalyysi, jonka yhtenä osana oli hankkeeseen osallistuneiden nuorten kuuleminen. Tiedonkeruun aikana haastateltiin yhteensä 18 nuorta. Nuorten haastatteluilla haluttiin muodostaa kuva nuorten näkemyksestä rinnallakulkija-toimintamallista. Haastatteluiden perusteella muodostettiin case-kuvaus (ks. sivu 23). Case-kuvauksella kuvataan nuorten polkua lähtötilanteesta ennen rinnallakulkijan kohtaamista tilanteeseen, jossa nuoret olivat haastatteluhetkellä. (Owal, s.32)

Jokaisen nuoren lähtötilanne hankkeeseen tullessa oli ainutlaatuinen, mutta nuorten elämäntilanteiden välillä oli myös yhdistäviä tekijöitä. Nuoret kertoivat haasteista työnhauksa. Näitä saattoivat olla yleisen motivaation puute tai työnhakuasiakirjojen puuttuminen. Työhaun haasteita lisäsi myös puutteellinen kielitaito tai erilaiset kulttuuriset tekijät. Lisäksi osalla nuorilla oli erilaisia haasteita mielenterveydessä. Nuoret eivät välttämättä myöskään osanneet sanoa, minkä alan työ- tai opiskelupaikka heitä kiinnostaisi. Lisäksi nuorilla oli erilaisia yksityiselämän haasteita, kuten asunnottomuuden uhkaa, vaikeuksia kotona tai parisuhteessa. Muutamalla nuorella oli myös selkeä toive oman yritystoiminnan aloittamisesta.

Tyypillisin tilanne haastateltavalla oli, että oma tilanne on ollut jollain tapaa avoin joko työn tai opiskelupaikan suhteen. Rinnallakulkijan tukea tarvittiin oman tilanteen edistämiseen jollain tavalla. Ohjautuminen Rinnalla kulkien-hankkeeseen tapahtui tyypillisimmin työllis-

syyspalveluiden kautta, pienellä osalla vastaajista ohjaaminen hankkeeseen oli tapahtunut sosiaalipalveluista tai muualta.

Myös nuorten tarpeilla ja palvelulle asetetuilla toiveilla oli yhtäläisyyksiä. Osalla oli tarve saada tukea tiettyyn asiaan, osalla avuntarve ja toiveet olivat laajempia ja yleisempiä oman tilanteen kohentamiseen liittyviä asioita. Odotukset olivat myös täsmentyneet ensimmäisten tapaamisten aikana. Käytännössä odotukset koskivat esimerkiksi opiskelu- ja työpaikan hakemisen tukea, kuten ansioluettelon ja hakukirjeiden laadintaa, mutta myös yleisemmin nuoren elämään liittyviä asioita, kuten arkirytmiin kiinni pääsemistä ja esimerkiksi asunnon etsimisen tukea. Osa vastaajista toivoi yritystoiminnan aloittamista ja he tarvitsivat tukea yrittäjyyteen liittyviin asioihin, esimerkiksi liiketoimintasuunnitelman laadintaan.

Muutama haastateltava toi esille, että oli saanut rinnallakulkijalta tarvitsemaansa laadukasta henkistä tukea, joka oli nostanut motivaatiota ja mielialaa. Moni oli arvostanut kuulluksi tuleamista ja sitä, ettei rinnalla kulkijan kanssa asioimiseen ollut liittynyt kiireen tuntua, vaan asioita oli voitu käydä läpi rauhassa.

Osalla nuorista ei ollut mitään odotuksia, vaan he suhtautuivat täysin avoimesti ja ajattelivat, että pienikin apu auttaa eteenpäin. Suurimmalla osalla odotukset olivat ylittyneet erityisesti avun monipuolisuuden suhteen ja hankkeessa oli saatu apua oman tilanteen edistämiseen käytännössä. Monelle oli myös tullut yllätyksenä, millaisiin erilaisiin tukitoimiin he olivat oikeutettuja. Hankkeen kautta moni oli saanut itselleen arvokasta tietoa, jolla oli voinut parantaa omaa tilannettaan.

**I found out what I
enjoy doing, learned
more about myself,
attended helpful courses,
worked more efficiently
with methodologies,
was actively involved
with Finnish culture,
and had a wide range
of mental improvements**

Nuoret korostivat rinnallakulkijoiden kanssa käytyjä keskusteluja, kahvihetkiä ja muita kohtaamisia. Nuoret kokivat mahdollisuuden kiireettömään keskusteluun ja oman tilanteen käsittelyyn tärkeäksi. Kohtaamisia tapahtui kirjastossa, kahviloissa sekä Nuorten monitoimitila Liidossa. Kasvokkaisten kohtaamisten lisäksi nuoret kertoivat mahdollisuudesta olla matalalla kynnyksellä yhteydessä omaan rinnallakulkijaan. Yhteydenpidon ja keskustelun lisäksi nuoret muun muassa työstivät rinnallakulkijoiden tukemana työnhaun asiakirjoja sekä etsivät sopivia työ- ja opiskelupaikkoja.

Tapaamiset rinnallakulkijan kanssa olivat vaihdelleet sisällöltään ja kestoltaan jonkin verran. Haastatteluihin osallistuneilla tapaamisten kesto oli tunnista pariin tuntiin tyypillisimmin ja niitä oli rytmitetty tarpeen mukaan, esim.

viikoittain tai joka toinen viikko. Erityisesti arvostettiin kasvokkain tapaamisia, koska yhteys rinnallakulkijaan muodostui sitä kautta tiiviimmäksi. Tapaamisissa oli käyty läpi esimerkiksi yhteisiä pohdintoja tulevaisuuden suunnitelmista, keskusteltu elämäntilanteesta, laadittu portfolioita työnhakuun, haettu töitä, laadittu ansioluetteloita, neuvottu työelämäasioihin liittyen sekä opastettu työhaastatteluita varten. Useat haastateltavat nostivat esille keskustelulimapiirin myönteisyyden ja sen vaikutuksen oman tilanteen kohentumiseen. Käskyjen ja määräysten sijaan oli kuunneltu ja pohdittu yhdessä ratkaisuja. Muutama vastaaja kertoi, että oli kokenut oman roolinsa tapaamisissa hieman passiiviseksi. Toisaalta kokemus oli, että omaan osallistumistyyliin pystyi itse vaikuttamaan melko vapaasti.

Tapaamisten käytännön järjestelyiden suhteen arvostettiin erityisesti sitä, että tapaamispaikkaan oli voinut itse vaikuttaa. Tämän liki jokainen haastateltava toi esille erityisen myönteisenä asiana, joka helpotti osallistumista ja lisäsi motivaatiota. Samoin kiitettiin sitä, että itse pystyi vaikuttamaan mihin suuntaan keskustelu eteni. Yleisesti palvelussa toteutuu hyvin perusidea, eli rinnallakulkijuus. Apu oli koettu sellaisena mitä se oli tarkoitettukin. Nuoret pystyivät nimeämään selkeitä saavutettuja tuloksia, joita he uskoivat rinnallakulkijan tuen edesauttaneen merkittävästi. Kaikilla haastateltavilla osallistuminen hankkeeseen oli edistänyt omaa tilannetta myönteiseen suuntaan. Toisaalta tulee huomioida, että haastatteluihin ei osallistunut henkilöitä, jotka olivat keskeyttäneet hankkeeseen osallistumisen ja haastattelukutsut lähetettiin rinnallakulkijoiden toimesta. Osa haastatelluista nuorista oli saanut opiskelupaikan toivomaltaan alalta ja oli aloittanut opiskelun. Nuoret olivat myös työllistyneet sekä saaneet rohkeutta ja valmiuksia itsenäiseen työnhakuun. Osa nuorista oli saanut paikan kuntouttavasta työtoiminnasta tai päässyt työkokeiluun. Yrittäjyydestä haaveilleet nuoret olivat pystyneet joko aloittamaan yritystoiminnan tai selkeyttämään omaa liiketoimintasuunnitelmaansa.

Kaikki haastatellut nuoret kertoivat elämäntilanteensa parantuneen rinnallakulkijan kohtaamisen jälkeen. Nuorten elämäntilanteen hallinta oli parantunut. Osa kertoi aloittaneensa uusia harrastuksia ja saaneensa elämänsä selkeämpää rytmiä. Nuorten itseluottamus sekä usko tulevaan oli myös kasvanut. Nuoret

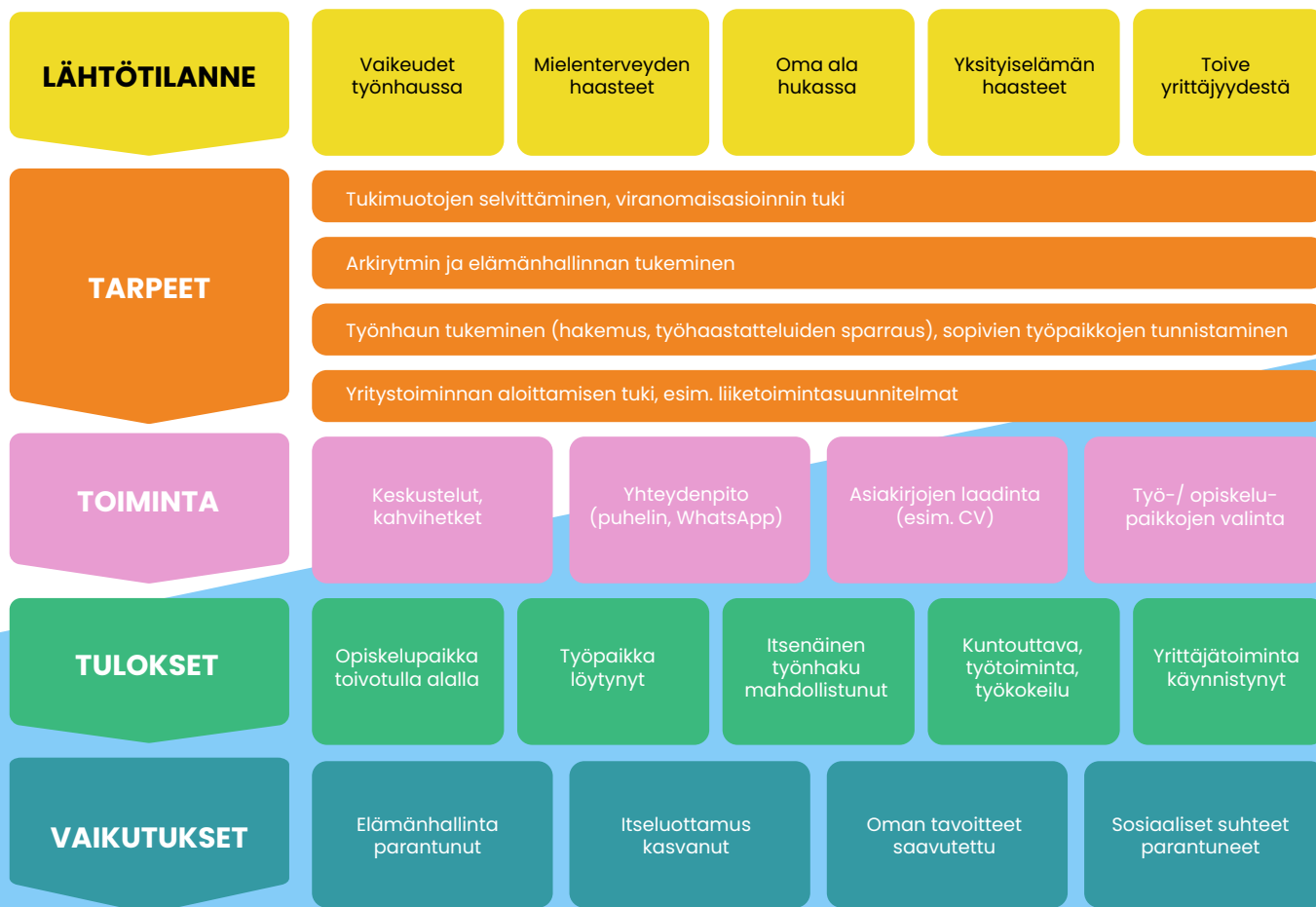
suhtautuivat ainakin varovaisen optimistisesti tulevaisuuteen. Nuoret myös kokivat saavuttaneensa tai jopa ylittäneensä ne tavoitteet, jotka he olivat itselleen asettaneet aloittaneensa työskentelyn rinnallakulkijan kanssa. Myös nuorten sosiaaliset suhteet paranivat ja nuoret kertoivat yleisen sosiaalisuuden kasvaneen. Haastatteluissa pyydettiin osallistujia myös pohtimaan, millainen heidän tilanteensa olisi ilman tähän hankkeeseen osallistumista. Lähes jokainen arvioi, että osallistuminen hankkeeseen myötävaikutti positiivisesti omaan tilanteeseen. Nähtiin, että saatu tuki ja apu oli auttanut erityisesti kartoittamaan suuremman määrän erilaisia vaihtoehtoja ja pohtimaan omaa tilannetta erilaisista näkökulmista. Muutama toi esille rinnallakulkijan ”rauhoittavan” vaikutuksen omaan elämäntilanteeseen. Keskustelut rinnallakulkijan kanssa madalsivat stressiä ja huolta omasta tilanteesta ja auttoivat fokusoimaan energiaa ja tekemistä järkeviin ja omaa tilannetta hyödyttäviin asioihin.

Muutama haastateltavista toi esille, että hankkeeseen osallistumisen taustalla oli vaikuttanut se, että pääsi pois ”työllisyyspalveluiden listoilta” ja ettei heitä tällöin koskenut yhtä tiukka työnhakuvelvoite. Tässä yhteydessä tuotiin esille, miten stressaavana työnhakuvelvoite koettiin ja että hankkeeseen osallistumisessa myönteistä oli juuri se, että omaa tilannetta katsottiin kokonaisvaltaisesti ja edeten selkeästi kohti tavoitteita, ilman painostamista.

Osalla haastateltavista oli kokemuksia myös muista palveluista, kuten omaohjaajasta tai sosiaalipalveluista. Muutama haastateltava oli

osallistunut esimerkiksi Nuotti valmennukseen. Tätä palvelua vertailtaessa aiempiin kokemuksiin tuli yleisesti esille myönteiset kokemukset tästä palvelusta, erityisesti kiitettiin kasvokkaisia tapaamisia, henkilökohtaista otetta, sujuvuutta, nopeaa osallistumisen aloittamista, kiireettömyyttä ja kuulluksi tulemisen tunnetta. Hankkeen toiminta oli näyttäytynyt haastateltaville selkeänä ja sujuvana kokonaisuutena. Hankkeeseen osallistuneilla oli joitain kehittämisideoita. Hankkeen toimintaa voisi kehittää esimerkiksi paremmalla markkinoinnilla, joka li-

säisi tietoisuutta sen olemassaolosta ja auttaisi oikeita henkilöitä löytämään sen avun piiriin. Kelan työntekijät ovat läsnä Liidossa kerran viikossa ja tämän suhteen toivottiin, että he olisivat paikalla useammin. Lisäksi ehdotettiin, että paikan päällä olisi aina joku tavattavissa, jos ei ole aikaa sovittuna, mutta on akuutti tarve keskustella jostain asiasta. Yhtenä kehittämisideana nostettiin esille hankkeen verkostojen vahvistaminen, jotta hankkeen suoran työnantajayhteydet olisivat vahvemmat ja auttaisivat työllistymisessä. (Owal, s. 32–34)

4.3. Yksilöcases

Case 1: Toive yrittäjyydestä

LÄHTÖTILANNE:

Nuori ohjautui Ohjaamon kautta hankkeeseen. Työnha-
kutaidot ja välineet siihen olivat hyvällä mallilla. Toisen
asteen ammatillinen tutkinto suoritettu, ammattikorkea-
kouluopinnot olivat keskeytyneet. Työttömänä työnha-
kijana, tekee keikkatyötä. Oman yrityksen perustaminen
ajankohtaisena. Liikeidea valmiina, tarve konkreettiselle
työstölle, sekä askeleille yrittäjyyden ja oman yrityksen
perustamisen suuntaan. Kokee aikaansaamisen haas-
teeksi ja tähän toivoo rinnallakulkijan tukea, sekä sparra-
usta liiketoimintasuunnitelman kanssa.

MIHIN PÄÄDYTTIIN:

Pohjatyö tehty, liiketoimintasuunnitelma valmis ja kaikki
tarvittava tieto yrityksen perustamiseen saatu. Luotta-
mus omiin kykyihin ja vahvuuksiin vahvistuneet. Erilaisia
välitavoitteita saavutettu kohti yrittäjyyttä, yritys on
valmis sen perustamiseen. Ohjattu etsivään nuoriso-
työhön selvittämään terveysasioita ennen yrityksen
varsinaista perustamista.

TYÖNTEKIJÄN ROOLI:

Kannustaa, tukea, ohjata ja auttaa
tiedon haussa. Tukea aikaansaamis-
sa erilaisin menetelmin, sekä sparrata
moninäkökulmaisesti keskustelujen
ja reflektoinnin kautta tavoitteellisesti.
Yhteistä ajattelua ja pohdintaa, tuottaa
näkyväksi edistymistä.

MITÄ/MITEN TEHTY:

Yhteistyösuhteen synnyttämistä ja luottamuksen ra-
kentamista, sekä tutustumista toisiimme. Suunnitelman
luominen ja välitavoitteiden asettaminen, sekä pohja-
työn tekeminen ennen yrityksen perustamista. Tutustuttu
starttirahan hakemisprosessiin ja liiketoimintasuun-
nitelman eri osa-alueisiin. Konkreettista liiketoiminta-
suunnitelman työstöä ja auki kirjoittamista. Keskustelua
erilaisista menetelmistä ja tavoista tehdä, joilla edistää
ja toteuttaa omaa yritysidea. Kokeiltu erilaisia mene-
telmiä, kuten mind map jonka avulla visualisoitu asioita,
kuten visiota ja liikeidean toteutusta, sekä näiden välisiä
suhteita. Käyty läpi yrityksen perustamisen riskejä ja
sen hyviä puolia. Ohjattu yrittäjäpäivään, jossa saanut
perustietoa yrityksen perustamisesta ja siihen liittyvistä
asioita. Tämä motivoi jatkamaan yrittäjyyskurssille ja sen
jatkokurssille, samalla työskentelyn jatkuessa rinnallakul-
kijan kanssa.

Case 2: Työn hakeminen jännittää

LÄHTÖTILANNE:

Nuoren tilanne oli kohentunut etsivän nuorisotyön asiakkuudessa niin paljon, että hän koki olevansa valmis keskittymään työnhakuun. Nuoren taustalla oli keskeytyneet toisen asteen opinnot, sosiaalisten tilanteiden pelkoa sekä pelkoa siitä, miten sopeutua työelämään. Nuori toivoi rinnallakulkijalta apua työnhakuun, sekä sopivien työpaikkojen tunnistamiseen. Tavoitteena oli työllistyminen.

MIHIN PÄÄDYTTIIN:

Viisi kuukautta aloitustapaamisen jälkeen nuori sai työpaikan. Nuori halusi jatkaa satunnaisia tapaamisia rinnallakulkijan kanssa ja keskusteluja käytiin mm. nuoren voimavaroista ja kyvystä jatkaa töissä. Yhdessä pohdittiin keinoja, jotka auttavat jaksamaan arjessa. Tapaamisella tunnistettiin nuoren voimavaroja ja keskusteltiin mm. pettymyksen tunteista sekä nuoren toiveista työhön liittyen. Nuoren kanssa sovittiin, että tehdään uusi HOT-matriisi liittyen työssä käymiseen. Nuori on jatkanut työssään.

TYÖNTEKIJÄN ROOLI:

Nuori tuli nähdyksi ja kuulluksi. Rinnallakulkija auttoi sopivien askelten ottamisessa kohti tavoitteita sekä tunnisti nuoren läheisverkoston merkityksen ja vahvisti sitä. Rinnallakulkija näki ja tunnusti nuoren opiskeluaikeiden kokemukset, joissa hän ei ollut saanut riittävästi tukea. Rinnallakulkija auttoi nuorta kääntämään ajatukset vahvistavampaan suuntaan ja luottamaan omiin voimavaroihin.

MITÄ/MITEN TEHTY:

Rinnallakulkija auttoi nuorta ilmoittautumaan työttömäksi työnhakijaksi ja nuori toivoi jatkossakin tukea te-palveluiden kanssa asioimiseen. He työstivät yhdessä CV:tä, sekä työhakemus pohjaa. Apuna käytettiin nuoren vahvuuksien ja osaamisen tunnistamista. Nuoren kanssa kartoitettiin hänen kokemuksiaan ja kiinnostuksen kohteitaan sekä avattiin erilaisten työtehtävien sisältöä. Lisäksi pohdittiin, että voisiko kesken jääneiden opintojen ja tulevan työpaikan välillä olla yhteys.

Nuorelle heräsi vahva jännitys ennen ensimmäisen työhakemuksen lähettämistä. Rinnallakulkija ei painostanut, vaan kunnioitti nuoren olotilaa ja ehdotti työnhakuvollisuuden keventämistä terveysneuvojan avulla. Kävi myös ilmi, että nuori oli kokenut puutteita tuen tarpeessa opiskeluaikoina ja se oli johtanut keskeytykseen. Fokus oli koko työskentelyn ajan työnhakemisessa, mutta nuorta autettiin hahmottamaan myös omaa arkeaan ja tavoitteitaan.

Ajoittain tapaamisia peruuntui ja yhdeksi syyksi nuori kertoi, että ahdistaa tai on "huono päivä". Rinnallakulkija suhtautui nuoren viesteihin aina myötätuntoisesti ja kannustavasti. Rinnallakulkija ehdotti nuorelle HOT-matriisin tekoa ja sen jälkeen nuori kertoi onnistuneensa paremmin asioiden eteenpäin viemisessä.

Case 3: AMK-valmennuksen avulla opiskelemaan

LÄHTÖTILANNE:

Nuori ohjautui hankkeeseen työllisyyspalveluiden kautta. Hänen tavoitteensa oli hakea AMK-opintoihin. Lisäksi hän halusi hakea töitä, joita voisi jatkaa osa-aikaisesti, mikäli pääsee opiskelemaan. Aloitustapaamisella nuori kertoi olleensa työhaastatteluissa, mutta työkokemuksen puutteen vuoksi häntä ei valittu. Nuori halusi tukea valintakokeisiin valmistautumisessa.

MIHIN PÄÄDYTTIIN:

Nuori sai opiskelupaikan haluamastaan koulusta ja aloitti opinnot. Nuoren asiakkuus hankkeessa kesti yli aiotun maksimiajan. Kun mahdollisuudet yksilöllisiin koulutuksiin avautuivat, sitä haluttiin nuorelle ehdotomasti tarjota. Tässä tilanteessa joustavuus liittyen asiakkuuksien kestoihin oli keskeistä.

TYÖNTEKIJÄN ROOLI:

Rinnallakulkija hävensi nuoren pettymystä työhaussa kertoen rekrytoinnin eri prosesseista sekä kannusti työpaikan etsinnässä. Rinnallakulkija tunnisti nuoren vahvan motivaation liittyen AMK-opintoihin ja tuki häntä valmistautumisprosessissa. Hanke mahdollisti nuoren osallistumisen AMK-valmennuskurssiin.

MITÄ/MITEN TEHTY:

Rinnallakulkija selvitti aluksi tarkemmin nuoren toiveita ja taitoja liittyen opintoihin ja työnhakuun. Nuori ilmaisi selkeästi, ettei koe tarvitsevansa apua työnhakuasiakirjojen kanssa. Rinnallakulkija keskusteli nuoren kanssa muun muassa siitä, mitkä asiat ovat oleellisia rekrytoinneissa. Tämän nuori koki hyödylliseksi, koska häntä oli jäänyt harmittamaan työpaikka, johon häntä ei valittu. Rinnallakulkija auttoi työpaikkojen löytämisessä avoimilta markkinoilta sekä piilotyöpaikoista.

Tapaamisilla keskityttiin myös valintakokeisiin. Nuorella oli unelma AMK-opinnoista ja hän kertoi hakeneensa kouluun aikaisemminkin, muttei ollut päässyt läpi valintakokeissa. Rinnallakulkija auttoi nuorta löytämään maksutonta opiskelumateriaalia. Tässä apuna olivat myös muut rinnallakulkijat. Nuoren kanssa keskusteltiin kalenteroinnista, opiskelutaidoista sekä muista keinoista, jotka auttaisivat häntä valmistautumaan. Valmistautumisesta huolimatta nuori ei päässyt haluamaansa opiskelupaikkaan. Rinnallakulkija kysyi nuoren mielipidettä siihen, miksi hän ei saanut opiskelupaikkaa. Nuori kertoi opiskelumateriaalin loppuneen kesken. Hankkeessa oli mahdollista tukea nuorten yksilöllisiä koulutuksia ja nuori aloitti valmennuskurssin. Sovittiin, että tapaamisia jatketaan satunnaisesti, kunnes nuori saa tietää opiskelupaikasta.

Opiskelutaitoja, aikataulutusta ja kalenterointia kerrattiin yhdessä. Nuoren kanssa keskusteltiin myös opiskeluympäristön vaikutuksesta motivaatioon ja nuori totesi, että voisi opiskella kirjastossa. Rinnallakulkija ehdotti, että he voisivat jatkossa sopia tapaamisia kirjastoon. Satunnaisilla tapaamisilla ennen pääsykoetta keskusteltiin siitä, miten valmistautuminen AMK-pääsykokeisiin sujuu ja pohdittiin jatkosuunnitelmia sen varalle, jos opiskelupaikka ei irtoakaan.

Case 4: Vähemmistöhaasteet työllistymisessä

LÄHTÖTILANNE:

Nuori ohjautui hankkeeseen lastensuojelun jälkihuollon kautta. Hän halusi saada työpaikan, tutustua erilaisiin töihin sekä suomalaiseen työkuultuuriin. Hänellä oli turvalisuusosalta vuosi tutkintoa suoritettuna ja jonkin verran työkokemusta päiväkodissa työskentelystä. Suurimpia esteitä työnhaussa hänellä oli se, ettei pystynyt sanoittamaan omia vahvuuksiaan suomeksi eikä tiennyt selkeästi miten suomalainen työnhakuprosessi etenee tai minkälainen työkuultuuri on. Motivaatiota töiden löytämiseen oli paljon ja ei ollut paljoa väliä mille alalle työllistyisi.

MIHIN PÄÄDYTTIIN:

Nuori sai töitä henkilökohtaisena avustajana noin puolivälissä työskentelyä ja lähti suorittamaan lähihoitajan osatutkintoa työvoimakoulutuksen kautta. Suurimpia syitä onnistumiselle oli nuoren oma vahva halu tehdä töitä.

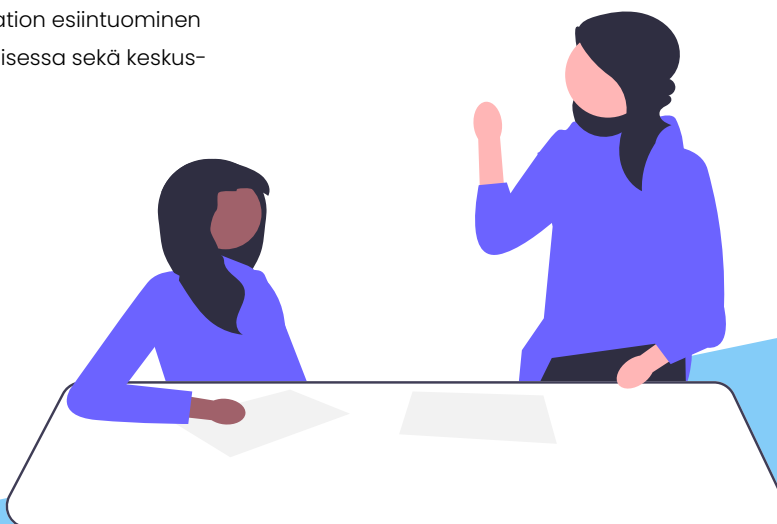
TYÖNTEKIJÄN ROOLI:

Työntekijän rooliksi jäi nuoren motivaation esiintuominen ja hänen opastaminen sen kanavoimisessa sekä keskustelut elämästä yleensä.

MITÄ/MITEN TEHTY:

Aluksi keskityttiin todella konkreettiseen työhön. Nuoren kanssa tehtiin hyvä CV ja työhakemus. Rinnallakulkija auttoi nuorta sanoittamaan hänen omia vahvuuksiaan ja niitä kirjattiin paperille. Työnhakua ja työpaikkailmoitusten lukemista opeteltiin yhdessä. Hakemuksia tehtiin päiväkotiin, varastolle, siivoojaksi sekä henkilökohtaiseksi avustajaksi. Työskentelyn aikana nuorelta löytyi kiinnostus lähteä suorittamaan lähihoitajan osatutkintoa. Nuori haki kolmeen eri työvoimakoulutukseen.

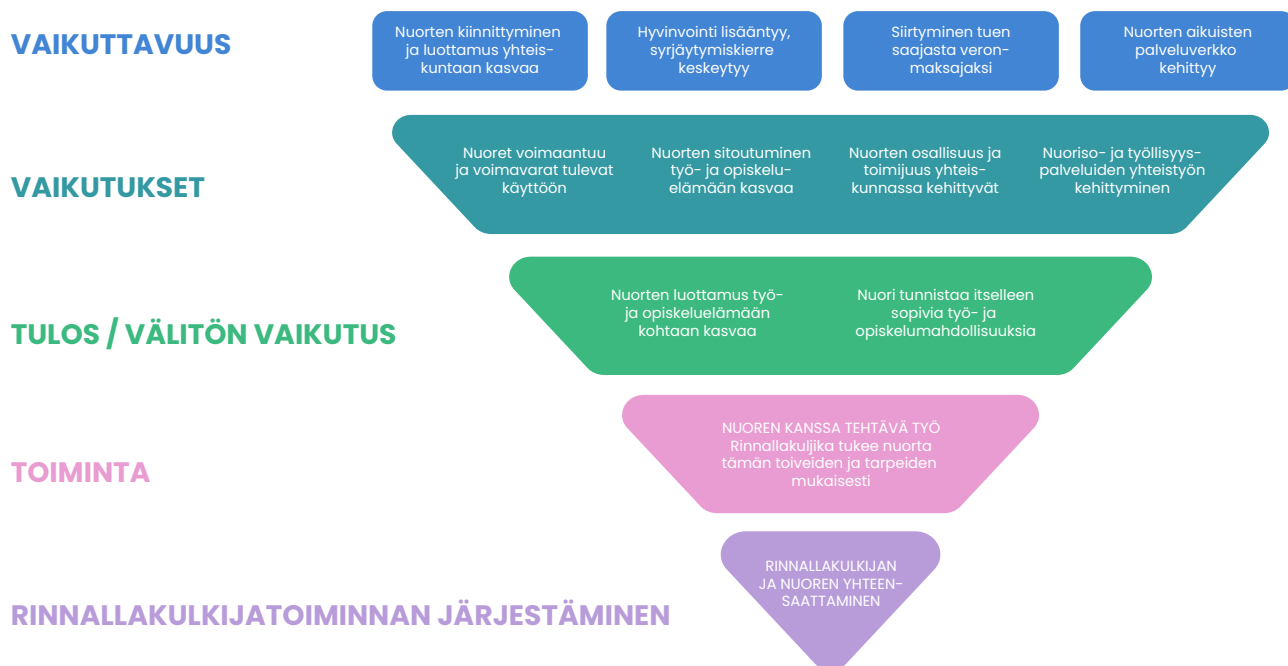
Tapaamisilla keskusteltiin myös siitä, mitä nuori haluaisin tehdä tulevaisuudessa sekä mitä maailmassa tapahtuu yleisesti. Nuori sanotti sitä, kuinka tärkeää työskentelyssä oli se, että pystyi juttelemaan vapaasti niin työelämästä kuin muista asioista. Puheenaiheet vaihtelivat kaikesta maailmantilanteen, suomalaisen kulttuurin ja vapaa-ajan välillä. Vaikka tämä juttelu oli tärkeä osa työskentelyä, niin silti työskentely oli aina tavoitteellista ja keskittyi opiskelupaikkojen ja työn hakemiseen. Yhdessä oli mahdollisuus käsitellä myös tilannetta, jossa nuori oli tullut kohdelluksi huonosti työssään henkilökohtaisen avustettavan toimesta.

5. Vaikuttavuus ja vaikutukset

Vaikuttavuuden perustana on onnistunut toiminnan järjestäminen ja toteuttaminen. Toiminnasta seuraa välittömiä tuloksia, jotka rinnallakulkija-toimintamallissa kohdistuvat hankkeeseen osallistuneisiin nuoriin. Tuloksilla on laajempia yhteiskunnallisia vaikutuksia. Vaikuttavuuden syntyä tarkastellaan siis vaikutusketjun kautta. (Heliskoski ym, s. 7, 2018)

Owal Group oy teki kuvasi Rinnalla kulkien-hankkeen toimintamallin seuravanlaisella vaikutusketjulla:

Owal Group Oy kuvasi Rinnalla kulkien -hankkeen toimintamallin seuravanlaisella vaikutusketjulla:

0.

Rinnallakulkija-toimintamallilla on merkittävä ja laaja-alainen vaikutus nuorten hyvinvointiin sekä välillinen vaikutus palvelujärjestelmän mahdollisuuksiin tuottaa nuorille työttömille kohdennettuja palveluita. Toimintamallin kustannusvaikutuksia on vaikea arvioida, mutta nuorten nopeamman työllistymisen myötä työllisyyspalveluiden asiakasmäärän ja maksettavien sosiaalietuuksien määrän voidaan arvioida laskevan. Kustannusvaikutukset ovat kuitenkin nähtävissä vasta myöhemmin ja riippuvaisia kaupungin ja hyvinvointialueen palvelujärjestelmän muusta organisoinnista ja panostuksista. Toimintaan osallistuneiden nuorten hyvinvointi on lisääntynyt johdonmukaisesti nuorten omien arvioiden mukaan.

1.

Nuoren kiinnittyminen ja luottamus yhteiskuntaan kasvaa. Työskentely rinnallakulkijan kanssa, omien vahvuuksien tunnistaminen ja niiden mukaisen työ- tai opiskelupaikan saaminen tukee nuorten kiinnittymistä yhteiskuntaan. Nuorten tunnistessa omat mahdollisuutensa ja asettaessaan itselleen tavoitteita heidän motivaationsa liittyy ja pysyvä yhteiskunnan jäsenenä kasvaa. Työelämästä tulee tavoittelemisen arvoinen asia nuorille. Samalla kasvaa nuorten luottamus yhteiskuntaa kohtaan, kun he oppivat paremmin toimimaan sen osana.

2.

Hyvinvointi lisääntyy, syrjäytymiskierre keskeytyy. Hankkeeseen osallistuneet nuoret kertoivat oman hyvinvointinsa kasvaneen. Tästä kertoivat niin hyvinvointikyselyn tulokset kuin haastatellut nuoretkin. Hyvinvoinnin lisääntyminen, sosiaalisten suhteiden paraneminen ja toimeentulon kasvu yhdessä tukevat nuoren osallisuutta. Samalla nuoren mahdollinen syrjäytymiskierre katkeaa.

3.

Siirtyminen tuen saajasta veronmaksajaksi. Hankkeeseen osallistuminen vähentääkin nopeutti, joidenkin nuorien kohdalla mahdollisti, työllistymistä tai opiskelupaikan löytymistä. Työllistymisellä on positiivisia vaikutuksia yksilön elämään ja toimeentuloon, mutta nuorten työllistymisellä on myös laajempia yhteiskunnallisia vaikutuksia, sillä työllistyminen vähentää maksettavia tulonsiirtoja. (Alasalmi ym, 2019)

4.

Nuorten aikuisten palveluverkko kehittyy. Rinnallakulkija-toimintamalli tuottaa palvelujärjestelmälle ymmärrystä nuorten elämäntilanteesta ja tavoitteista. Lisääntynyt tieto mahdollistaa muiden nuorille suunnattujen palveluiden oikea-aikaisemman ja paremmin nuoren tarpeita palvelevan kohdentamisen. Lisäksi toimintamallin myötä nuoriso- ja työllisyyspalveluiden välinen yhteistyö on kehittynyt ja yhteistyölle on rakentunut käytäntöjä, jotka puuttuivat ennen kokonaan. Nuoriso- ja työllisyyspalveluiden välisen yhteistyön toimivuus parantaa niin työntekijöiden mahdollisuuksia tarjota palveluita nuorille, kuin nuorten kokemusta palveluverkon toimivuudesta. (Owal, s. 37-38).

5.1. Mynavigo –kyselytulokset vaikutusten ilmentäjinä

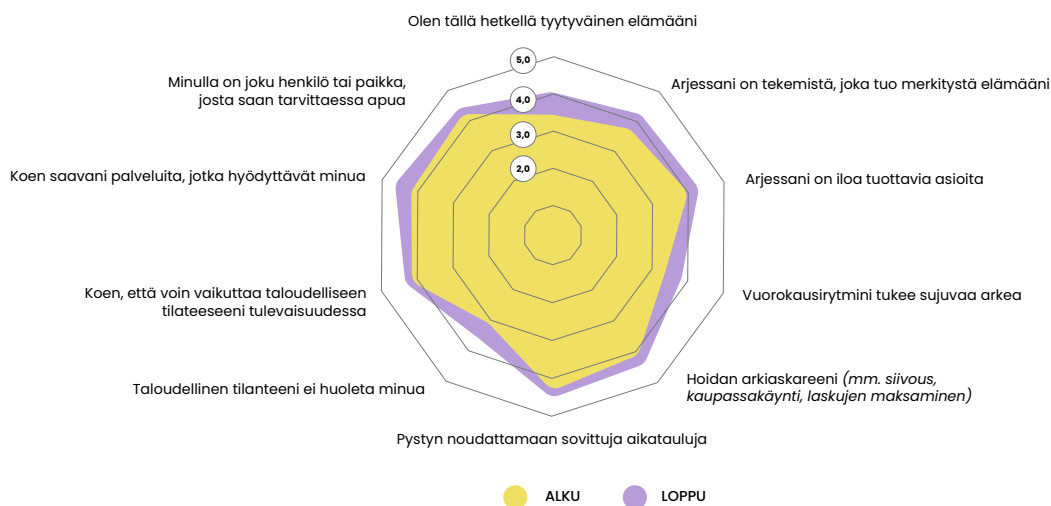
Nuoren omaa kokemusta hyvinvoinnista mitattiin Mynavigo effect -hyvinvointikyselyllä. Vantaan kaupunki kilpailutti sovelluksen, jonka tavoitteena oli tarkastella toimintamallin vaikuttavuutta hankkeeseen osallistuneen nuoren hyvinvoinnin näkökulmasta. Samalla seurattiin muutoksia suhteessa hänen työllisyystilanteensa muutokseen. Tämän työkalun avulla saatuja tuloksia haluttiin käyttää tiedolla johtamisen välineenä. Kilpailutuksen voitti Gavon Oy, jonka kanssa hanketiimi kehitti kyselyä syksyllä 2021.

Hankkeeseen osallistunut nuori täytti kyselyn aloittaessaan hankkeessa sekä toistamiseen, kun yhteinen työskentely rinnallakulkijan kanssa päättyi. Kysymyksiä oli kolmessa eri kategoriassa: elämänhallinta ja arki, käsitys itsestä ja voimavaroista sekä tulevaisuus. Kysymyksiä oli yhteensä 23 ja niihin vastattiin samaa mieltä –eri mieltä väittein, jossa oli Likertin asteikon mukaan viisi porrasta. Kyselyssä taustamuuttujina oli vastaajan status tai työmarkkinatilanne vastaushetkellä. Lisäksi kyselyssä huomioi-

tiin vastaajan sukupuoli sekä koulutustausta. Mynavigo –kyselyjä, joissa oli alku- ja loppukyselyyn vastattu, ehdittiin täyttää yhteensä 68. Kyselyyn vastanneista 31 oli loppukyselyn täyttämishetkellä edelleen työtön työnhakija tai työllistymistoimenpiteessä eli useimmiten työkokeilussa. Kokoaikatyössä vastaajista oli 18 ja osa-aikatyössä tai opiskelijoina oli loppukyselyn täyttämishetkellä kumpiakin 9. Sairaslomalla tai työelämän ulkopuolella oli yksi vastaaja. Huomioitavaa kyselytuloksissa on se, että vaikka niin moni nuori ei päätenyt hanketavoitteiden mukaisesti työhön tai opiskelemaan, kokivat he siitä huolimatta monilta osin parannuksia omassa hyvinvoinnissaan.

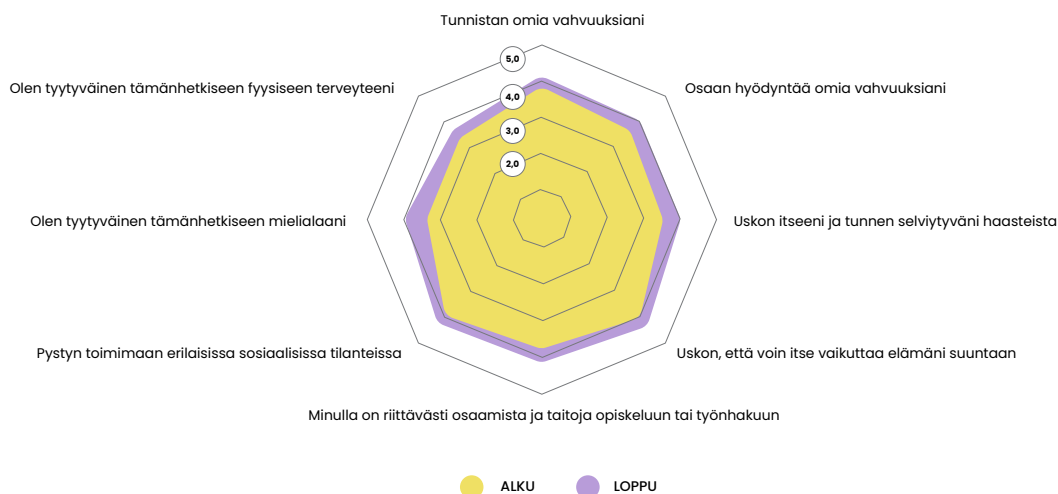
Kyselystä ei ollut kieliversioita, joten kaikkien hankkeeseen osallistuneiden kanssa kyselyä ei sen vuoksi täytetty. Lisäksi kysely pystyttiin ottamaan käyttöön vasta alkuvuodesta 2022, jonka vuoksi kokonaisvastausten määrä jäi suhteellisen pieneksi.

MYNAVIGO KYSELYN TULOKSET, ELÄMÄ JA ARKI (N=68)

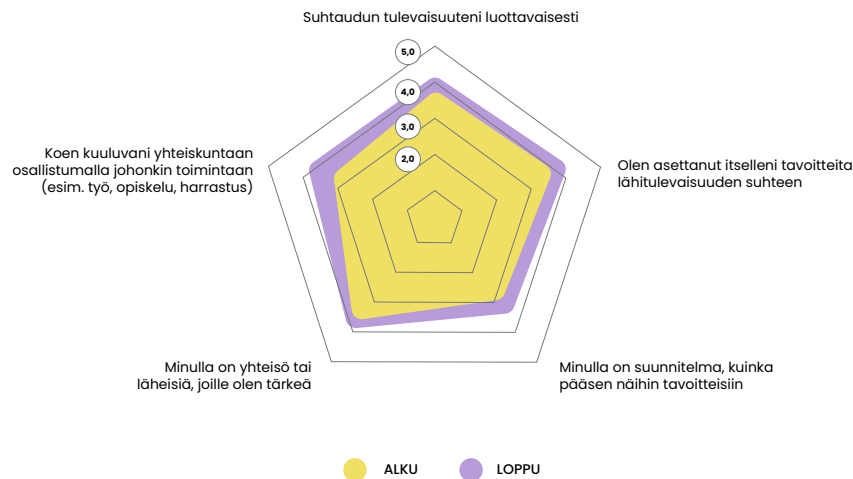
Elämänhallintaan ja arkeen liittyvissä kysymyksissä eniten parannusta vastaajat kokivat tyytyväisyydessä omaan elämäänsä mielekkään tekemisen kautta. Nuoret kokivat myös saaneensa heille sopivia ja hyödyttäviä palveluita. Tämä voi erityisesti korostua tilanteissa, joissa nuori ei päätenyt työhön tai koulutukseen, mutta hänelle etsittiin hänen tilanteeseensa parhaiten sopiva ratkaisu. Huoli taloudellisesta tilanteesta hälveni jonkin verran, mutta yleinen taloudellinen tilanne on heikentynyt inflaation myötä samaan aikaan.

MYNAVIGO KYSELYN TULOKSET, KÄSITYS ITSESTÄ JA OMISTA VOIMAVAROISTA (N=68)

Vastaajien tyytyväisyys mielialaan ja jopa fyysiseen terveyteen parani jonkin verran aloitus- ja lopetuskyselyjen välillä. Nämä muutokset ovat usein vähitellen tapahtuvia, jolloin muutos ei välttämättä tule huomioon otettua niin selvästi. Vastaajat pystyivät vertailemaan aloitus- ja lopetuskyselyjen keskiarvoja itsekin, jonka myötä myös tätä muutosta pystyttiin havainnoimaan. Hankkeen työskentelyn myötä vastaajat kokivat löytäneensä omia vahvuuksiaan sekä työnhakutaitojen parantuneen, joka olikin yksi työskentelyn keskeisistä tavoitteista.

MYNAVIGO KYSELYN TULOKSET, TULEVAISUUS (N=68)

Alusta saakka Mynavigo-kyselyissä näytti nousevan eniten usko tulevaisuuteen. Tähän liittyi suunnitelmallisuus, jos tavoitteeseen ei oltukaan vielä päästy, oli olemassa suunnitelma, jota noudattaa. Myös yhteiskuntaan tai pienemmin johonkin yhteisöön kuuluminen parantui. Työn tai opiskelujen myötä elämään oli saattanut tulla vertaisia ja osallisuuden kokemusta. Toisaalta nuoria ohjattiin myös esimerkiksi nuorten aikuisten harrastus- ja vapaa-ajan toimintaan, jossa oli mahdollisuus vertaisuuden kokemukseen ja yksinäisyyden kokemusten vähenemiseen.

5.2. Vaikutukset palvelujärjestelmään

Hankkeen aikana työllisyys- ja nuorisopalveluiden välille kehittyi yhteistyömuotoja, jotka olivat aikaisemmin puuttuneet käytännössä kokonaan. Yhteistyömalleja ja yhteistyön tapoja ei ole kehittynyt vain omavalmentajien ja rinnallakulkijoiden välille, vaan esimerkiksi työllisyyspalveluiden ja nuorten työpajatoiminnan välisen yhteistyön kerrottiin parantuneen hankkeen aikana. Hankkeen aikana on kehitetty uusia yhteistyötä ja eri toimijoiden välistä tiedonjakoa mahdollistavia rakenteita, kuten aamukahvitilaisuuksia ja esimiesfoorumeita.

Hankkeessa toteutettiin palautekysely omavalmentajille, johon vastasi 31.12.2023 mennessä yhteensä 13 henkilöä. Palauteen perusteella kaikille omavalmentajista on ollut lähes tai täysin selvää, mistä Rinnalla kulkien -hankkeesta on kyse. Lähes puolet kokivat, etteivät tarvitse lisää tietoa hankkeesta, mutta noin kolmasosa toivoi hankkeesta tiivistä kirjallista esitysmateriaalia. Lisäksi osa toivoi lyhyitä keskusteluja rinnallakulkijan kanssa tai hanke-esittelyä. Yhtä lukuun ottamatta kaikki omavalmentajat suhtautuivat myönteisesti siihen, että hankkeesta on hyötyä kuntakokeilun nuorille. Palautekyselyyn vastanneista omavalmentajista 38 % oli tehnyt 5–9 ohjausta hankkeeseen, 31 % yli 10 ohjausta ja noin neljäsosa 1–4 ohjausta hankkeen piiriin.

Yhteistyö hanketyöntekijän ja omavalmentajien kesken oli sujunut omavalmentajien mielestä pääasiassa hyvin. Noin 15 % kuitenkin mainitsi olevansa osittain eri mieltä väitteen kanssa. Yhteistyön helpottamiseksi ehdotettiin esimerkiksi sitä, että omavalmentajat saisivat hankkeen sujumisesta ja nuorten palautteesta enemmän informaatiota. Lisäksi toivottiin, että omavalmentajat voisivat tulla seuraamaan toimintaa ja omavalmentajat ja hanketyöntekijät voisivat nähdä toisiaan useammin, mikä voisi lisätä matalan kynnyksen yhteydenpitoa. Palautekyselyn avoimissa vastauksissa toivottiin, että työnhaussa pyritäisiin pitkäaikaisiin ja kestäviin ratkaisuihin kuten vakinaisiin työsuhteisiin tai opiskelupaikkoihin. Tilastotietoja nuorten työllisyystilanteesta hankkeen päättyessä on esitetty luvussa 2.

Hankkeessa tehty työ on näkynyt muualla nuorten työttömien palveluketjussa tarvittun palveluohjauksen vähentymisenä. Rinnallakulkija on osaltaan myös vähentänyt omavalmentajan kokemaa painetta nuorten tilanteesta. Hankkeen sidosryhmän edustajat myös korostivat työllisyys- ja nuorisopalveluiden rajapinnassa toimivan, perinteisestä viranomaistyöskentelystä poikkeavan palvelun tärkeyttä. Hankkeen toiminta koettiin tärkeäksi lisäksi nuorten palveluvalikoimassa. (Owal, s.31)

**En olisi tällä hetkellä
näin hyvässä
tilanteessa ilman
hanketta ja tuki-
henkilöä – olen
ikuisesti kiitollinen
tällaisesta
mahdollisuudesta.**

6. Rinnalla kulkien –toimintamalli

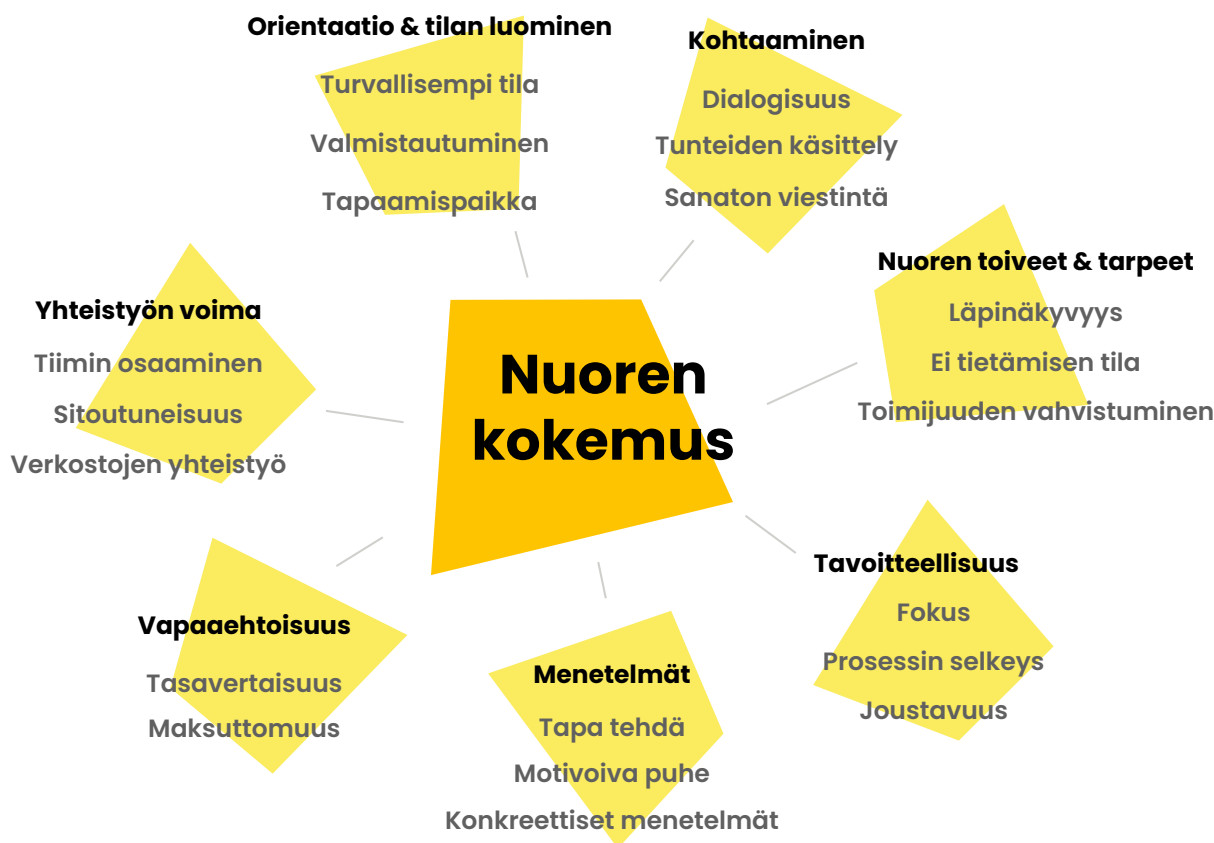
Rinnalla kulkien –toimintamallin muodostaminen on vaatinut paljon tiimin välistä vuorovaikutusta. Työntekijöiden käymät keskustelut työn lomassa, työnohjauksissa sekä yhteisissä työskentelyissä, kuten kehittämispäivissä, ovat olleet välttämättömiä, jotta yhteistä ymmärrystä työmallista on voitu muodostaa. Asiakastyötä tehtiin pääsääntöisesti yksin, monesti toimiston ulkopuolella, jolloin persoonallinen työote väkisinkin korostui.

Hanketiimin yhteisissä työskentelyissä keskityttiin miettimään paitsi kohderyhmää ja sen tarvitsemia palveluita, muita toimijoita ja yhteistyötahoja sekä mitä työmallin toteutuminen konkretiassa vaatii toteutuakseen. Owl Group oy:n tekemän arvioinnin avulla saimme tietoa myös verkostoilta ja hankkeen osallistujilta. Lisäksi työntekijöiden työskentelyjen pohjalta laadimme visuaalisen mallinnuksen siitä, mitä kaikkea rinnalla-kulkevaan yksilövalmennukseen mielestämme kuuluu. Tämän avulla koitamme sanallistaa hankkeessa tehtyä työtä.

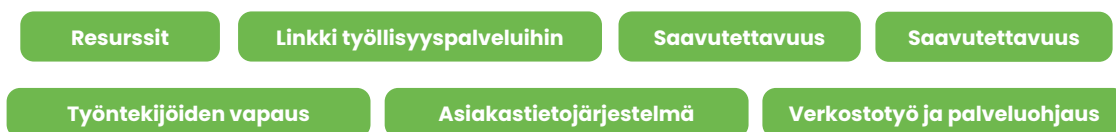
6.1. Nuoren kokemus

Nuoren kokemus on niin kuvassa kuin koko työskentelyn keskiössä, sillä palvelun tulee vastata kunkin nuoren yksilöllisiin tarpeisiin. Aiemmat kokemukset voivat vaikuttaa odotuksiin ja siihen, haluaako apua ottaa vastaan. Hankkeen toiminnan tavoitteena on ollut, että osallistuvalla nuorelle jää kokemus siitä, että hän on tullut kuulluksi ja kohdatuksi. Luottamus työntekijään ja yhteiskuntaan vahvistuu, kun nuori saa apua tilanteessa, jossa hän sitä tarvitsee. Avun tulee olla myös juuri hänelle

oikeanlaista ja oikea-aikaista, jonka vuoksi yksilölliset tavoitteet ja kohtaaminen ensi hetkistä lähtien ovat merkityksellisiä onnistuneen asiakaskokemuksen syntymisessä. Hankkeen aikana nuoren kokemusta kysyttiin tapaamisilla. Yhteisen työskentelyn päättyessä kysyttiin palautetta suullisesti sekä nimettömällä webropol-kyselyllä. Näiden avulla hankkeen työntekijät pystyivät mukauttamaan omaa toimintaansa asiakaslähtöisempään suuntaan. Meidän mielestämme seuraavat asiat muodostavat ja vaikuttavat nuoren kokemukseen.

RAKENTEET:

6.1.1. Orientaatio ja tilan luominen

Jokaiselle tapaamiselle valmistaudutaan huolella ja sillä tavalla annetaan nuorelle tunne, että häntä arvostetaan. Tapaamisiin orientoitetaan ja valmistaudutaan eri tavoin. Asettaudutaan rauhassa paikkaan, aikaan ja tilaan. Ohjaustilanteet ovat monesti hyvin intensiivisiä, joten se edellyttää keskittymistä ja läsnäoloa hetkessä. On hyvä huomioida jokainen tapaaminen erikseen ja valmistautua esimerkiksi kertaamalla aikaisempia tapaamisia, vilkaista muistioita ja pohtia tapaamisen tavoitetta en-

nakkoon. Kuitenkin niin, etteivät rinnallakulkijan asettamat tavoitteet ja tarpeet mene nuoren tarpeiden edelle.

Tapaamispaikka valitaan ja päätetään yhdessä nuoren kanssa. Tapaamispaikkaa voi myös pohtia tapaamisen sisällön kautta. Onko tarkoitus tehdä cv:tä tai työhakemusta, onko tarkoitus pohtia ammatinvalintaa tai asioita, jotka estävät työllistymistä? Milloin on hyvä tavata toimistomaisessa huoneessa, milloin tarvitaan yksityinen tila ja milloin esimerkiksi kävely ulkona tai puiston penkillä istuminen toimisi paremmin? Mikä on mielekkäin tila ja paikka työskentelylle, ottaen huomioon mahdolliset

rajoitteet ja herkkydet? Joskus on esimerkiksi huomioitu aistiyliherkkyys valitsemalla rauhallinen tila, jossa on himmeä valaistus. Arkaluontoisille keskusteluille on hyvä varata yksityisempää tilaa kuten oma huone tai työskentelytila. Usein nuoret haluavat nähdä lähellä omaa asuinalueaan ja olemmekin hyödyntäneet kaupungin omia palveluita ja kohtaamispaikkoja, kirjastoja ja asukastiloja, tähän taroitukseen. Kahvilatapaamiset, jotka tuovat rentoudellaan vaihtelua, toimivat paikkana esimerkiksi hyvälle keskustelulle. Osallisuusnäkökulmasta on hienoa, että nuori voi tutustua samalla myös asuinalueensa tarjoamiin palveluihin. Osa tapaamisista on toteutettu etäyhteyksin ja yhteyttä nuoren kanssa pidetään viestien välityksellä, joka on iso osa työskente-

lyä tapaamisten välillä. Vaihtoehtoiset tavat olla yhteydessä ovat mahdollistaneet myös nopean ja vaivattoman yhteydenpidon.

Tapaamisten tulee olla turvallisia, niin konkreettisesti kuin henkisesti. Turvallisuutta voidaan luoda rakentamalla luottamusta ja suhdetta, kuuntelemalla nuorta itseään. Nuoren arvoja, taustaa, kokemuksia, toiveita ja tarpeita arvostetaan ja kunnioitetaan ilman minkäänlaista syrjintää ja ennakkoluuloja. Kun tapaamme julkisilla paikoilla, vältämme leimautumisen riskiä jättämällä pois tunnusmerkit kuten henkilökortit tai asusteet, joista meidät voisi tunnistaa jonkin palvelun työntekijöiksi.

Valmistaudu tapaamisiin huolella

Kertaa, mitä olette tehneet viimeksi

Mieti tapaamisen tavoitteita

Varmista tila

Valaistus

Ole tietoinen omasta vireystilasta

Kysy mitä nuorelle kuuluu

Pysähdy tapaamisilla hetkeen ja ole läsnä

Äänet

Hälinä

Jätä kaikki muut asiat tapaamisen ulkopuolelle

Ihmismäärä

Sopikaa tapaamispaikka ja -aika yhdessä nuoren kanssa

Huomioi mahdolliset erityistarpeet tapaamispaikan suhteen

Arvosta nuoren kokemuksia ja arvoja ilman ennakkoluuloja

Älä käytä julkisilla paikoilla työntekijänä ulkoisia tunnusmerkkejä

Ei leimaannu tapaamiseksi

Nuori voi rentoutua tapaamisella

6.1.2. Kohtaaminen

Kohtaamisen ytimenä on dialogisuus eli vuoropuhelu. On tärkeää kuulla nuorta ja hänen kertomaansa tilanteestaan. Rinnallakulkija tukee ja auttaa tässä vuorovaikutuksen kautta sekä erilaisten menetelmien avustamana.

Elämässä kokee erilaisia tilanteita, niin myös työnteossa ja opiskelupaikan saamisessa. Matkan aikana voi tulla vastaan vastoinkäymisiä ja pettymyksiäkin. Rinnallakulkijan kanssa tilanteiden läpikäyminen voi edesauttaa vaikeiden tunteiden läpikäymisessä ja niiden käsittelyssä, jotta suunta ja fokus tavoitteissa pysyy ja positiivisuus tulevien mahdollisuuksien saamisen näkökulmassa. Rinnallakulkija auttaa tukien tarvittaessa monenlaisten tilanteiden ylitse, jotta menneisyyteen ja tapahtuneeseen vellominen, sekä katkeroituminen ei syvene

tai jatku. Myös positiiviset asiat ja tapahtumat, sekä onnistumiset ovat hienoa jakaa jonkun kanssa ja yhdessä. Tämä kaikki luo uutta pontta työskentelylle ja uskoa omiin mahdollisuuksiin.

Sanaton viestintä on suuri osa vuorovaikutusta ja sitä, miten ollaan toisten kanssa. Tätä kannattaa huomioida valmennuksen aikana: kiireen tuntu, vireystila ja kehon kieli vaikuttavat kohtaamiseen ja siihen, miten tulkitaan ja luetaan toisiaan sanojen välistä. Joskus puhe ja sanat ovat ristiriidassa kehon viestinnän kanssa, sen vuoksi tulisi kiinnittää huomiota fyysisen tilan lisäksi tilaan, joka luodaan tapaamiseen nuoren ja työntekijän välille. Avoimuus ja rehellisyys esimerkiksi työntekijän vireystilasta ovat sallittuja sanoittaa ääneen ja tuovat inhimillisyyttä kohtaamiseen.

Hyvän kohtaamisen elementtejä:

Tervehtiminen ja kuulumiset, missä mennään

Tarpeeksi tilaa ja aikaa kysymyksille ja vuoropuhelulle

Vahvistaminen eli ymmärsinkö oikein, kerro lisää, mitä ajattelet? Onko kysyttävää tai pohdittavaa jokin?

Läsnäolo, empatia, myötätunto, myötä into, spontaanius, toiveisuus, rohkaiseminen, luottamus, samaistuttavuus

Älä rakenna välineistä muuria välillenne, kehon asento avoin ja vastaanottavainen, keskity nuoreen ja hänen asioihinsa

Ole valmis tulemaan kohdatuksi, kohtaaminen on vastavuoroinen kokemus ja tila

Tue nuorta vaikeiden tunteiden ja pettymysten äärellä, luo uskoa uusiin mahdollisuuksiin

6.1.3. Nuoren toiveet ja tarpeet

Nuoren toiveet ja tarpeet ovat lähtökohtana työskentelylle, ne määrittävät suuntaa mihin yhteisellä työskentelyllä tähdätään. Tavoitteisiin ja toiveisiin on hyvä palata aika ajoin ja tarkistaa, ovatko ne pysyneet samoina tai onko niitä tarpeen tarkastella uudestaan.

Tavoitteet myös määrittävät sitä, miten työskentelemme. Joskus toiveet ja tarpeet eivät kohtaa tai matkaa niiden saavuttamiseen on enemmän. Silloin on hyvä asettaa välitavoitteita, joilla päästä määränpäähän. Tapaamisten sisältöjä, vastuita ja tehtäviä suunnitellaan yhdessä nuoren kanssa, jotta nuoren oma toimijuus ja vastuu tilanteestaan korostuu.

Työskentelyn tavoitteena on toimijuuden ja nuoren oman äänen vahvistuminen. Tarkoituksena on, että työskentelyn jälkeen nuorella on kaikki välineet ja tieto koskien työnhakua tai opintoihin pääsyä, tuntien omat vahvuutensa ja jonkinlainen polku tai sellaisen alku olisi luotu suhteessa omiin tavoitteisiin ja unelmiin. Palvelujärjestelmä ja byrokratia tulevat tutuiksi, jolloin näissä sukuloiminen onnistuu mahdollisesti myös ilman tukea ja valmennusta. Lisäksi luotto omiin kykyihin ja mahdollisuuksiin kasvavat.

Rinnallakulkijuus edellyttää kameleonttimaista työtettä. Työntekijä työskentelee ei-tietämisen maastossa, jossa oma ammattiosaaminen rakentuu nuoren ja hänen tavoitteidensa ympärille. Nuoret ja heidän tavoitteensa ovat hyvin erilaisia. Toiset hakevat ensimmäistä työ- tai opiskelupaikkaa ja jotkut suuntaavat jo esimerkiksi tohtoriopintoja kohti. Työntekijällä on taito lukea erilaisia tilanteita ja tarjota heille sellaista tukea, jota siinä hetkessä tarvitaan.

Ei-tietämisen tilalla tarkoitetaan, että työntekijä ei oleta mitään tai luo ennakkokäsityksiä. Työntekijä ei tiedä puolesta tai paremmin, vaan ratkaisuja etsitään ja kartoitetaan yhdessä.

Valmennusta toteutetaan läpinäkyvästi. Tekeminen perustuu avoimuuteen ja luottamukselliseen suhteeseen. Nuorella on mahdollisuus katsoa hänestä tehdyt kirjaukset ja kirjauksia voidaan tehdä myös yhdessä. Yhteydenpito viranomaistahoihin ja muihin palveluihin edellyttävät nuoren mukanaoloa tai lupaa asioida hänen asioidensa tiimoilta, esimerkiksi TE-palveluiden omavalmentajan kanssa. Ilman viranomaisstatusta avoimuus omasta tilanteesta ja toiveista tulevat näkyviksi.

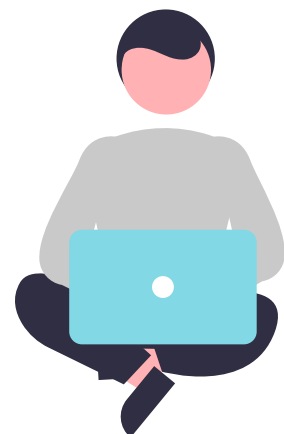
Millaista apua nuori toivoo rinnallakulkijalta?

Mistä unelmoit? Mitkä ovat tavoitteesi tai onko sellaisia?

Onko edellytykset tavoitteisiin pääsemiselle? Onko asunto ja toimeentulo kunnossa?

Tehdään suunnitelma tarvittaessa välitavoitteineen

Avoimuus ja sanoittaminen: moni muu on samassa tilanteessa, eikä tiedä mitä tulevaisuudelta haluaa. Kuka tahansa voi jäädä työttömäksi ja voi tarvita apua. Työntekijän omien kokemusten ja tunteiden jakaminen sopivissa rajoissa.

6.1.4. Tavoitteellisuus

Nuoren kanssa työskentely on aina tavoitteellista ja nuori asettaa tavoitteet itse. Rinnallakulkija voi tässä myös tukea ja auttaa, jos tavoitteet eivät vielä ole selkeitä tai suunta on hukassa. Tavoitteiden asettaminen toimii pohjana työskentelylle eli sille, mitä kohti ollaan matkalla. Siten olisikin tärkeää pohtia, millaisia asioita tulisi tehdä tavoitteita saavuttaakseen.

Fokus on työn saamisessa tai opiskelupaikan löytämisessä, myös muut elämän osa-alueet ja haasteet voivat tulla näkyväksi valmennusprosessin edetessä. Tulisikin pohtia ja kartoittaa, onko nuorella kaikki tarvittavat palvelut ja tuki elämässään elämän muihin asioihin ja haasteisiin. Fokusta ylläpitää suunnitelmallisuus, edetään vaihe vaiheelta asettaen välitavoitteita ja pohditaan mitä tapaamisissa tehdään, mitä niissä tapahtuu. Tehdäänkö oikeita asioita? Kysytäänkö oikeita kysymyksiä?

Yhteistä työskentelyä selkeyttää valmennusprosessin eri vaiheet: aloitus – keskivaihe – päätös vaihe. Aloitusvaiheessa luodaan suhdetta ja luottamusta nuoren ja työntekijän välille, tutustutaan ja luodaan pohjaa yhteiselle työskentelylle, kuten esimerkiksi tavoitteiden asettaminen, tavat toimia, tapaamispaikat ja ajankohdat, vahvuus työskentely, tilannekartoitukset ja muiden palveluiden tarve yms. Keskivaihe eli tekemisvaihe, jossa työnhakua ja opiskelupaikan hakemista toteutetaan erilaisin konkreettisin menetelmin. Päätös vaiheelle on hyvä varata tarpeeksi aikaa, jotta työskentelyä voi kerrata suhteessa asetettuihin tavoitteisiin, jatkon suuntaan, sekä siihen että nuorella on kaikki tarvittavat välineet ja työkalut tulevaisuudessa vastaavanlaisiin tilanteisiin ja työttömyyden varalle. Tuki on voinut jatkua työ- tai opiskelupaikan löydyttyä.

Prosessi on selkeä ja läpinäkyvä eri vaiheineen nuorelle, sekä rinnallakulkijalle. Siinä on erilaisia vaiheita, joissa tapahtuu erilaisia asioita. On hyvä toisinaan katsoa taaksepäin, nähdä muutos itsessään, tilanteessaan ja ympärillään.

Prosessin selkeyttä kuvataan ehkä parhaiten niin, että sillä on alku ja päätös. Se mitä tässä välissä tapahtuu, suunnitellaan yhdessä nuoren kanssa hänen tavoitteidensa ja toiveidensa sekä tilanteensa mukaan. Välillä on hyvä tarkistaa suuntaa, tehdäänkö oikeita asioita suhteessa tavoitteisiin.

Työskentely on joustavaa, joka näkyy siten, että ajankohdasta ja paikasta voidaan sopia yhdessä, nuoren toiveiden ja tarpeiden mukaan. Liikkuvan työn ansiosta voidaan mennä sinne, missä nuori asuu. Paikka usein valikoituu nuoren asuinalueen mukaan, esimerkiksi asukastiloille, kirjastoihin, kahviloihin ja muihin kohtaamispaikoihin. Liikkuvan työn lisäksi rinnallakulkijoilla on tarpeeksi aikaa nuorille. Nämä tekijät yhdessä mahdollistavat luovuuden ja joustavuuden käytön tapaamisten suunnittelussa. Tilanteet voivat muuttua nopeasti esimerkiksi työn tai opintojen alkaessa, jolloin rinnallakulkijalta edellytetään kykyä reagoida nopeisiin muutoksiin. Myös prosessin sisältö on joustava, ja se voidaan suunnitella yksilöllisesti tarpeiden ja tavoitteiden mukaisesti.

Kaikille ei käy kaikki eli valmista sisältöä ei ole, vaan palvelu ns. ”räätälöidään” jokaisen palveluun tulleen kanssa erikseen. Yksilöllinen työtapa ja yhteistyö tasavertaisena nuoren kanssa tulevat näkyviksi.

Tavoitteiden asettaminen ja niiden tarkistaminen säännöllisesti

Olet asettanut tämän tavoitteen –miten pääset siihen? Onko tavoite edelleen ajankohtainen?
Miten pääset tähän tavoitteeseen? Mitä se vaatii? Mistä voisit aloittaa?

Tavoitteiden visualisointi voi auttaa hahmottamaan kokonais kuvaa.

Työskentelyn aikana varmistetaan nuorelta, tuntuuko se mitä tehdään hyvältä ja onko herännyt uusia toivomuksia tavoitteisiin pääsemiseen liittyen

Selvitetään se, että millaisia mahdollisia esteitä tavoitteisiin nähdessä voi olla ja kuinka niitä voidaan helpottaa.

Esimerkkejä: Sosiaalisten tilanteiden pelko – hot-matriisi, liikaa stressiä herättävät rahahuolet
– ohjaaminen velkaneuvojalle, itseluottamuksen puute – sisäisen puheen määrätietoinen vahvistaminen

Rinnallakulkija tekee havaintoja asioista, jotka voivat vaikeuttaa nuoren asemaa työnhakijana tai tulevassa työssä ja hänen on hyvä sanoittaa niitä.

Esimerkki: Olen huomannut, että olet peruuttanut toistuvasti tapaamisiamme. Mitä ajattelet tästä?
Olen huomannut, että asettamasi välitavoitteet eivät ole toteutuneet. Mitä ajattelet tästä?

6.1.5. Menetelmät

Menetelmien avulla voidaan saavuttaa jokin tietty tavoite, ne voivat toimia osana työskentelyä ja valmennusprosessia, sekä keskustelun avaajina tai tuottaa näkyväksi jotakin ihmistä itsestään, hänen ajatuksistaan, vahvuuksistaan, toiveistaan ja tarpeistaan.

On hyvä kiinnittää huomiota siihen, milloin menetelmiä käyttää, millaisissa tilanteissa ja kenen tarpeisiin. Menetelmät ovat yhteistyösuhteen yksi osa-alue, mutta haasteena voi olla niiden hyödyntäminen työntekijän tarpeisiin, toimien enemmän työntekijän turvariepinä ja tukipuina, kuin vastavuoroisen dialogin avaajina.

Menetelmillä ja menetelmällisyydellä on kuitenkin paikkansa. Keskustelu, kuuleminen ja kiinnostuneisuus ihmisen asioihin ja tilanteeseen ovat tavallaan jo menetelmiä, jotka liittyvät vahvasti myös kohtaamiseen ja vuorovaikutuksen syntymiseen välillemme. Jonkun kanssa toimii joku tapa ja menetelmä, toisen kanssa taas jokin muu. Ei ole yhtä oikeaa raa- mia, jonka mukaan toimitaan joka nuoren kohdalla. On tärkeää kysyä palautetta ja antaa nuorelle mahdollisuus kertoa miltä menetelmä on tuntunut.

Menetelmiä, joita olemme käyttäneet:

HOT-nelikenttäharjoitus

Avoimet kysymykset

Vahvuuskortit, -listat

Toisen silmillä katsominen

Motivoiva haastattelu

Heijastava kuuntelu

Dialoginen vuorovaikutus

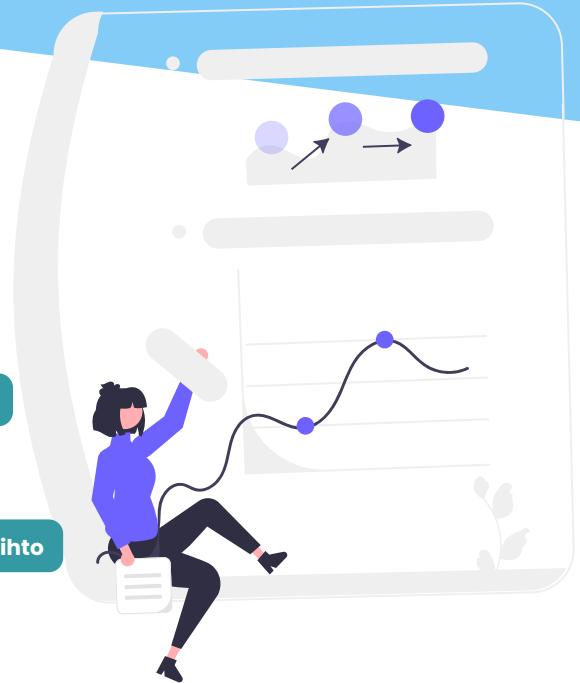
Ratkaisukeskeinen lähestymistapa

Mind mapit, janat, visualisoiminen

Esimerkit ja tarinat

Työhaastattelusimulaatio

Oppilaana oleminen eli position vaihto

6.1.6. Vapaaehtoisuus

Palvelu perustuu vapaaehtoisuuteen. Nuori itse päättää osallistumisestaan, suunnittelee yhdessä rinnallakulkijan kanssa tapaamisia ja niiden sisältöjä, sekä sanoittaa tavoitteitaan ja tarpeitaan työskentelylle. Toiminnan yhtenä kulmakivenä on tasa-arvo, ihminen kohdataan ja häntä kohdellaan tasavertaisena riippumatta hänen tilanteestaan, taustastaan, tarpeistaan tai tavoitteistaan. Nuoren kanssa käydään keskusteluja vaihtoehtoista, mutta nuori on aina se, joka viime kädessä tekee päätöksen omista valinnoistaan.

Rinnallakulkija toimii ilman viranomaisstatusta, kaikki valta ja toimijuus on nuorella itsellään. Tuetaan myös muissa asioissa, kuin opinnot tai työ. Yhteinen ymmärrys rakentuu tasavertaisen vastavuoroisuuden kautta ilman muutoksen pakkoa.

Aloitustapaamisessa työllisyyskoordinattorin ja rinnallakulkijan kanssa nuori tekee päätöksen palveluun tulemisesta. Siinä sanoitetaan ja kartoitetaan odotuksia ja motivaatiota. Työskentelylle ei varsinaisesti aseteta määräaikaa, nuori voi päättää osallistumisensa niin halutessaan.

Palvelu on käyttäjälle maksutonta, se on tärkeää saavutettavuuden näkökulmasta. Tämä toteutuu parhaiten siten, ettei nuorelle aiheudu tapaamisista ylimääräisiä kuluja, esimerkiksi matkasta tai kahvilassa käynnistä. Hankkeen on ollut mahdollista tarjota nuorelle tarvittaessa kertakäyttöisiä matkalippuja ja kustantaa kahvilakuluja.

6.1.7. Yhteistyön voima

Yhteistyö on ollut rinnallakulkevan toimintamallin ydintä. Yhteistyötä tehdään valmennuksessa olevien nuorten lisäksi myös heidän verkostojensa, hanketiimin, viranomaisten, palveluverkostojen ja läheisten kanssa. Tiimin jäsenet ovat olleet hyvin erilaisia taustoiltaan ja kaikille on kertynyt osaamista elämän monilta eri osaamisalueilta. Näitä vahvuuksia on voitu hyödyntää valmennus- ja ohjaustyössä osaamisen ja konkreettisesti

vinkkien sekä ideoiden jakamisen kautta. Myös parityötä on tehty, jolloin on voitu hyödyntää kollegojen osaamista. Onkin ollut rikkaus, että työntekijöitä on erilaisin mukana taustoin ja erityisosaamisineen, jolloin osaamisen jakamista ja kehittymistä on tapahtunut työn lomassa. Yhteinen jakaminen ja sen kautta tapahtuva oppiminen on lisännyt motivaatiota ja innostusta omaan työhön.

Nuoren asioissa ja hänen kanssaan on oltu yhteydessä verkostoihin: työllisyyspalveluihin, Kelaan, sosiaalitoimeen, terveydenhuoltoon, eri järjestöihin ja perheenjäseniin tarpeen mukaan. Asiointikäynneille on voitu lähteä mukaan tai hyödyntää viranomaisille tarkoitettuja palvelunumeroita asioiden selvittämiseksi. Rinnallakulkija on voinut olla järjestelmän tulkkina, jotta viranomaispäätökset tai vaikeasti ymmärrettävät asiat ovat selkiytyneet nuorelle ja hän tietää paremmin itseään koskevista asioista.

Sanoitetaan tilannetta ääneen:

” Tämä on sinun prosessisi ja tapahtuu juuri sitä, mihin itse olet valmis

” En tiedä mikä sinulle on parhaaksi, mutta voimme selvittää sitä yhdessä

” Voidaan tavata siellä, missä sinulle on helpoin ja mielekkäin tavata

Tiimissä on pohdittu ja työstetty Rinnalla kulkien –toimintamallia sekä työn eettisyys- ja osallisuuskäsitteitä. Tähän kytkeytyy monesti myös viranomaisten välillä tehtävä yhteistyö: tuleeko nuori kuulluksi ja onko hän henkilö, joka on itse vastuussa omasta tilanteestaan ja sen etenemisestä. Rinnallakulkija on osoittanut olevansa kiinnostunut ja sitoutunut työskentelemään nuoren kanssa ja sitä samaa odotetaan nuorelta. Mikäli tulee este tavata, tapaaminen tulee perua. Pidetään kiinni sovituista aikatauluista ja asioista. Kun kaikki ovat sitoutuneita yhteistyöhön, päästään tavoitteisiin.

Valmennus- ja ohjausprosessi nuoren kanssa perustuu avoimeen dialogiin ja sellaista sen tulisi olla verkostojenkin kanssa, nuoren päättämässä rajoissa. Rinnallakulkijan tärkeänä tehtävänä on ollut myös vahvistaa nuoren

uskoa yhteiskuntaan ja sen tarjoamiin palveluihin. Aina päätökset eivät ole reiluja ja mukavia, mutta niihin on olemassa jokin syy. Dialogin avulla selvitetään, mistä on kyse ja ennen kaikkea, kuinka välttyä siltä tulevaisuudessa?

6.2. Rakenteet

Rakenteilla tarkoitetaan niitä asioita ja elementtejä, jotka ovat mahdollistaneet toiminnan järjestämisen hankkeessa toteutetulla tavalla.

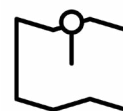
6.2.1. Resurssit

Hankkeen suunnittelussa on otettu huomioon se, että on ollut riittävästi resursseja käytävissä. Rinnallakulkijoita on ollut seitsemän kappaletta ja heillä on ollut kerralla 10–20 nuorta. Tämä mahdollisti sen, että nuoret saivat intensiivistä tukea ja tapaamisia oli riittävän usein, noin kerran viikossa. Jos nuoria olisi ollut enemmän, olisi se vaikuttanut siihen, ettei nuoret ehtisi saada tarpeeksi usein ja tarpeeksi intensiivistä apua tilanteisiinsa nähden.

Hankkeen alussa koettiin uhkana, ettei rinnallakulkijoilla ollut tarpeeksi varattavia työhuoneita, joissa tavata nuoria. Tämä koettiin kuitenkin lopulta niin, että nuoret usein valitsivat mieluummin nähdä toimiston ulkopuolella: esimerkiksi kahviloissa, kirjastoissa, asukastiloilla, ulkona kävelylenkillä tai sulkapalloa pelaillen. Kun nuorta tavattiin esimerkiksi kahviloissa, nuoren ei tarvinnut itse käyttää rahaa tapaamiseen. Hankkeen rahoista pystyimme tarjoamaan nuorille ja rinnallakulkijoille kahvit. Jos tämä ei olisi ollut mahdollista ja rahaa ei olisi ollut käytettävissä, olisi moni tapaaminen kahviloissa jäänyt pitämättä. Tämä taas olisi vaikuttanut siihen, että tapaamispaikkoja olisi pitänyt olla järjestettynä työnantajan puolesta paljon enemmän.

Riittävät resurssit, sopiva määrä nuoria kerralla per työntekijät

Sopivien tilojen kartoittaminen (hyödynnetään muiden toimijoiden tiloja esim. kirjastot, asukastilat, kahvilat)

Budjetissa mahdollisuus tarjota nuorelle ja työntekijälle kahvilassa kahvit

6.2.2. Työllisyyskoordinaattorit linkkinä työllisyyspalveluihin

Työllisyyskoordinaattorit ovat toimineet konkreettisena linkkinä työllisyys- ja nuorisopalvelujen välillä, ja ovat koordinoineet hankkeen asiakasvirtaa kokonaisuudessaan. Työllisyyskoordinaattorit ovat huolehtineet asiakasohjautuvuudesta ja yhteistyöstä eri toimijoiden, verkostojen sekä yritysten kanssa. Hyviä käytänteitä ovat olleet mm uusien omavalmentajien säännölliset perehdytystuokiot, omavalmentajien tiimikokouksiin osallistuminen vähintään kerran kuussa sekä säännöllisesti verkostoille lähetetyt työllisyyskoordinaattoreiden kuulumiskirjeet.

Työllisyyskoordinaattoreiden rooli on ollut tärkeä, jotta asiakastyön rajapinnassa olevat rinnallakulkijat ovat voineet keskittyä varsinaiseen asiakastyöhön. Työllisyyskoordinaattoreiden tekemä alkuvaiheen kartoitus on ollut tärkeä osa palvelua, jotta on voitu arvioida palvelun oikea-aikaisuutta nuorten tilanteiden näkökulmasta. Kartoituksen avulla on voitu myös tarkistaa, että nuori on kohderyhmään kuuluva vantaalainen ja tarjottu apu on tilanteeseen sopivaa.

Työllisyyskoordinaattorin alkupuhelun sisältö:

- Nuorta pyydetään kertomaan itse omin sanoin tilanteestaan ja mihin kaipaisi apua? Saako tällä hetkellä jostakin muualta apua?
- Kysytään nuorelta hankkeen asiakas-kohderyhmän tarkistamiseen liittyviä kysymyksiä: ikä, onko vantaalainen, onko tällä hetkellä töissä tai koulussa? Onko ilmoittautunut työttömäksi työnhakijaksi vielä? Tarvittaessa kysytään oleskeluluvasta, onko sitä ja onko se voimassa?
- Mistä nuori on kuullut meidän palvelustamme/mistä hänet ohjattiin hankkeeseen?
- Kokeeko nuori, että hänellä on jotakin työllistymiseen vaikuttavia esteitä?
- Mitä nuori ajattelee siitä, jos hän saisi lähiaikoina töitä tai koulupaikan? Kykenisikö hän aloittamaan heti? Toivooko löytävän osa-aikatöitä vai kokoaikatöitä?

Jos päädytään nuoren kanssa siihen, että meidän hankkeemme ei ole tässä vaiheessa vielä oikea-aikaista, niin käydään yhdessä läpi muita palveluita, joista nuori voisi hyötyä. Kysytään, haluaako nuori apua palveluihin hakeutumiseen vai haluaako hän mieluummin hoitaa sen itsenäisesti. Jos nuori haluaa apua, niin katsotaan yhdessä, miten ollaan yhteydessä ja mihin. Jos nuori taas ei halua apua, niin varmistetaan ainakin, että nuorella on tarvittavat yhteystiedot.

6.2.3. Saavutettavuus

Palvelun tulee olla saavutettava. Tiedottamiseen ja viestintään tulee panostaa, palveluohjausta muista palveluista saadaan ja tietoisuus lisääntyy palvelun vakiintuessa osaksi Vantaan kaupungin nuorten aikuisten palveluita. Tulee myös huomioida saavutettavuuden näkökulmasta myös nuorten suorat yhteydenotot, jotta ilmoittautuminen ja yhteydenotot ovat mutkattomia ja helppoja. Palveluohjauksen ja suorien yhteydenottojen kautta tulevat kontaktoidaan nopeasti, jotta työskentely voidaan aloittaa mahdollisimman nopeasti ja nuori saa tarvitsemansa avun, sekä tuen tilanteessaan. Riittävän nopea nuoren kontaktoiminen, viimeistään muutaman päivän sisällä, auttaa siihen, että nuori vielä vastaa takaisin yhteydenottoon.

Saavutettavuuden näkökulmasta ei myöskään ole tarve saada nuoresta muuta kuin yhteystiedot tai ilmoittautumislomake. Mahdollisuus myös siihen, että pelkkä tekstiviesti/WhatsApp-viesti riittää, on nuorten kanssa työskennellessä tärkeää. Moni nuori on kokenut hel-

pommaksi laittaa työllisyyskoordinaattoreille viestillä vain vaikkapa "moi". Jotkut nuoret ovat kertoneet, että puhelimesta puhuminen jännittää niin paljon, että palveluihin hakeutuminen on saattanut jäädä tekemättä. Tämän vuoksi on syytä siis antaa mahdollisuus esimerkiksi viestitse tai sähköpostitse yhteydenottoon. Palvelun tulee olla helposti lähestyttävä ja yhteyksien sujuvia, jotta kynnys palveluun osallistumiselle on mahdollisimman matala. Palvelun pitää mukautua nuorten tarpeisiin.

Hankkeessa osa palvelun saavutettavuutta on ollut se, että työntekijät ovat liikkuneet sinne, missä nuoret ovat halunneet tavata. Kaikilla nuorilla ei ole ollut varaa kulkea julkisilla, joten olemme varmistaneet sen, ettei nuoren ole tarvinnut itse käyttää rahaa meidän tapaamisiimme. Jos on ollut tapaamisia kauempana nuorten kotoa ja heillä ei ole ollut kuukausilippua, on nuorelle annettu kertakäyttölippu, jotta on päästy käymään yhdessä esim. Kelassa tai Ohjaamossa. Palvelua on tarjottu suomen ja englannin kielellä, muutamassa tapauksessa myös ruotsiksi.

Helppo tapa olla yhteydessä, esim tekstiviesti

Nopea yhteydenotto takaisin (2vrk)

Nuoren tarpeet huomioiva, esim mahdollisuus tavata lähellä omaa kotia

6.2.4. Asiakasmäärä

Rinnallakulkijoiden asiakasmäärän on hyvä pysyä kohtuullisena, jotta intensiivistä valmennus- ja yhteistyötä nuoren kanssa voidaan tehdä tarpeiden ja tilanteiden mukaisesti, jokaiseen yksilöllisesti paneutuen sekä henkilön itsensä toivomalla tavalla ja määrällä. Asiakasmäärät hankkeessa ovat olleet noin 10–20 ohjattavaa/ työntekijä kerrallaan. Näistä intensiivisiä asiakkuuksia on ollut yhtä aikaa noin kymmenen, jotta tapaamisia on kyetty järjestämään riittävän usein ja yksilölliset tarpeet huomioiden. Tiivis työskentely on auttanut pitämään tavoitteet ja sopivan etenemistahdin. Tämä on mahdollistanut myös sen, että rinnallakulkija on voinut reagoida muuttuviin tilanteisiin: nuori on voinut työhaastattelukutsun saadessaan ottaa yhteyttä omaan rinnallakulkijaansa ja sopia nopealla aikataululla tapaamisen, jossa on päässyt harjoittelemaan työhaastattelutilannetta.

6.2.5. Työntekijöiden vapaus

Työntekijöillä on vapaus suunnitella omaa työnsä, ajankäyttöään ja tekemisen tapaansa. Vapaus antaa väljyyttä reagoida muuttuviin tilanteisiin joustavasti ja priorisoida työtä tilanteiden edellyttämällä tavoilla. Vapaus kertoo myös luottamuksesta osaamiseen ja oman työn organisoimiseen.

Vapaus suunnitella ja toteuttaa valmennustyötä tämänkaltaisessa toimintamallissa on tärkeää, kun kyse ei ole ns. perinteisestä vastaanottotyöstä. Tapaamispaikkojen ja yhteydenottotapojen vapaus vahvistaa nuoren osallisuutta valmennusprosessissa.

6.2.6. Asiakastietojärjestelmä

Asiakastietojärjestelmä toimii rinnallakulkijalle ja nuorelle työskentelyn tukena. Järjestelmään kirjataan tehdyt asiat ja tilanteen muutokset. Muistio-osuus toimii tukena siinä, mitä on sovittu ja tehty sekä millaisia asioita tavoitellaan. Nuorella itsellään on ollut aina mahdollisuus nähdä, mitä hänestä on kirjattu. Halutessaan nuori on voinut myös itse tapaamisten päätteeksi kirjata muistion tapaamisen sisällöstä ja että mitä on sovittu seuraavalle tapaamiselle. Tämä tekee kirjaamisesta läpinäkyvää. Asiakastietojärjestelmä myös tuottaa näkyväksi kokonaisuuden siitä, missä vaiheessa tavoitteita ja millä intensiteetillä kenenkin kanssa mennään valmennusprosessissa.

Vain tarpeellinen kirjataan, ettei aikaa mene liikaa kirjallisiin töihin. Jätetään aika asiakastapaamisiin

Läpinäkyvyys

6.2.7. Verkostotyö ja palveluohjaus

Verkostotyö ja palveluohjaus ovat oleellinen osa työtä. Nuoren tilanne ja sen hetkiset tarpeet määrittelevät sitä, millaisia palveluita hän tarvitsee. Palvelujärjestelmän tuntemus on hyväksi, jotta oikea-aikaiset ja tarpeen mukaiset palvelut saavutetaan. Nuorella ei välttämättä ole saatavilla olevista palveluista tietoa tai uskallusta ottaa niitä vastaan. Rinnallakulkijan ei siis tarvitse olla kaikkien alojen asiantuntija ja tietää kaikesta kaikkea, mutta ympäröivän verkoston ja palveluiden tuntemus on välttämätöntä. Tämä ei kuitenkaan sulje pois rinnalla kulkevaa valmennusta, vaan palvelut voivat kulkea samanaikaisesti nuoren elämässä.

Nuoren tilanne ja tarpeet määrittelevät työn

Palvelujärjestelmän tuntemus

Verkoston kanssa yhteistyö tärkeää

Asiakkuuden päättyessä joko toiseen palveluun siirryttäessä tai nuoren aloittaessa työn tai opiskelun, on hyvä tehdä koonti tehdystä työstä ja tapahtuneista muutoksista. Tällainen koonti tai päätöskeskustelu on mahdollisuus havaita myös pieniä tapahtuneita muutoksia. Yhtä tärkeää on arvioida tavoitteisiin pääsyä, miksi niihin on päästy tai mikä on estänyt etenemistä suunnitellusti. Rinnalla kulkien -hankkeessa Mynavigo effect -hyvinvointikyse-

ly on ollut yksi mahdollisuus arvioida tapahtunutta muutosta. Tehdyt asiakaskirjaukset, joista tulee ilmi tehdyt asiat ja muutokset, helpottavat myös arviointia. Päätöskeskustelun tavoitteena on koota yhteen valmennusprosessia. Nuorella on samalla mahdollisuus antaa palautetta saamastaan palvelusta. Päätöskeskustelun lisäksi anonyymi palautekysely antaa mahdollisuuden asiakaskokemuksen ilmaisuun.

Asiakkuuden päättyessä:

Työskentelyn kertaaminen: mistä on lähdetty liikkeelle, mitä on tehty ja saavutettu, missä olemme nyt ja minne menossa.

Esimerkkikysymyksiä:

- Miltä työskentely on tuntunut
- Olisiko jotain pitänyt tehdä toisin?
- Mikä on ollut toimivaa?
- Mitä hyötyä työskentelystämme on ollut?
- Onko jäänyt kysymyksiä?
- Tiedätkö mistä saat jatkossa apua?
- Haluatko antaa muuta palautetta?

Nuorten anonyymissä webropol-palautekyselyssä kysytään seuraavat kysymykset:

1. Minut kohdattiin ja tulin kuulluksi
2. Sain sen avun ja tuen asioihin, joihin toivoin, osallistuessani hankkeeseen
3. Minulla oli mahdollisuus vaikuttaa työskentelyyn rinnallakulkijan kanssa
4. Avoin palauteboksi

7. Johtopäätökset

Owalin tekemän arviointityön perusteella Rinnallakulkija on toiminut nuorten kanssa heidän tarpeistaan lähtien toimintatavoilla, jotka mahdollistivat luottamukseen perustuvan asiakassuhteen, joka on hyvin harvoin mahdollista perinteisen ”palvelujärjestelmän” kanssa luotavissa asiakassuhteissa. Kyse ei kuitenkaan ole vertaistukena tai tukihenkilönä toimimisesta (sillä rinnallakulkija toimii ammattilaisen roolissa), vaan nimensä mukaisesti nuoren rinnalla kulmisesta. Tämä mahdollistaa luottamuksen rakentamisen nuorten kanssa. Nuoret ovat kuvailleet työskentelyä rennoksi. Samalla on mahdollista ratkaista palvelujärjestelmän ja nuorten välisiä epäselvyyksiä ja jännitteitä, sekä palauttaa nuoren luottamus yhteiskunnan toimijoihin. Kaikki nämä ovat askelia moniin muihin rinnallakulki- ja toimintamallin aikaansaannoksiin.

Hankkeen määrälliset tavoitteet eivät toteutuneet. 400 nuoren sijaan hankkeessa ehdittiin aloittaa asiakkuus noin 300 nuoren kanssa. Tämä johtui sekä hankkeen alun että hankkeen viimeisen kevään

heikosta ohjautuvuudesta. Hankkeeseen osallistuneet nuoret korostivat kiireetöntä kohtaamista ja rinnallakulkijoiden kanssa vietettyä aikaa sekä mahdollisuutta keskustella rauhassa omasta elämäntilanteesta. Rinnallakulkijaan on saanut nopeasti yhteyttä. Juuri näillä kohtaamisilla on todennäköisesti ollut merkittävä osuus hankkeen vaikutusten syntymisessä. On kuitenkin epäselvää, olisiko yhtä positiiviset tulokset ollut mahdollista saavuttaa, mikäli hankkeen arvioitu asiakasmäärä olisi toteutunut. Tällöin rinnallakulkijoiden resurssit nuorta kohden olisivat olleet niukemmat. (Owal, s.39)

Kaiken kaikkiaan Rinnalla kulken nuorisotyöttömyys laskuun -hanke on ollut toimintaan osallistuneille nuorille merkittävä. Nuorten elämänlaatu ja itseluottamus on parantunut. Nuoret ovat myös kokeneet tulleen kuulluksi ja saaneet valmiuksia itsenäiseen työnhakuun. Merkittävä osa hankkeeseen osallistuneista nuorista on myös työllistynyt. Nuorisotyöttömyyden tilanne on kuitenkin parantunut myös yleisesti. Rinnallakulkijoiden tuki on toden-

näköisesti kuitenkin nopeuttanut hankkeeseen osallistuneiden nuorten työllistymistä tai johtanut paremmin nuoren tavoitteita vastaavaan työ- tai opiskelupaikkaan.

Hankkeeseen osallistuneiden nuorten lisäksi hankkeen toiminnalla on ollut huomattava vaikutus palveluketjun eri toimijoille. Yhteistyö työllisyys- ja nuorisopalveluiden välillä on kehittynyt ja toimijoiden välille on syntynyt säännöllisiä tiedon jakamista ja toiminnan kehittämistä tukevia toimintamalleja. Yhteistyön kehittymisellä on merkittävä vaikutus myös nuorten palveluketjun toimintaan.

Owal Group oy:n tekemän arvioinnin perusteella todettiin, että työllisyys- ja nuorisopalveluiden rajapinnassa toimivalle ja tavanomaisesta viranomistoiminnasta poikkeavalle palvelulle on kysyntää. Nuorten näkökulmasta palvelun vaikuttavuuden edellytyksiä on nuoren kanssa työskentelevän kyky kohdata nuori tämän ehdoilla ja kiireetä. Muiden palvelutoimijoiden näkökulmasta tärkeintä on toimiminen työllisyys- ja nuorisopalveluiden välillä. (Owal, s. 39-40).

**Kaiken kaikkiaan
Rinnalla kulkien
nuorisotyöttömyys
laskuun -hanke on
ollut toimintaan
osallistuneille
nuorille merkittävä.**

Lähteet:

Alasalmi, J., Alimov, N., Ansala, L., Busk, H., Huhtala, V., Kekäläinen, A., Keskinen, P., Ruuskanen, O. & Vuori, L. (2019). Työttömyyden laajat kustannukset yhteiskunnalle. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 16/2019. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/161296>

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (ELY), 2020. Työllisyyskatsaukset. <https://www.ely-keskus.fi/ely-uusimaa-tyollisyyskatsaukset>

Heliskoski, J., Humala, H., Kopola, R., Tonteri, A. & Tykkyläinen, S. (2018). Vaikuttavuuden askelmerkit. Sitran selvityksiä 130. Sitra. <https://media.sitra.fi/2018/03/27105443/vaikuttavuuden-askelmerkit.pdf>

International Labour Organization (ILO), 2021. Statistical brief, An update on the youth labour market impact of the COVID-19 crisis. https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_emp/documents/briefingnote/wcms_795479.pdf

Lusch, R., Vargo, L. and O'Brien, M. (2007). Competing Through Service: Insights from Service-Dominant Logic. Journal of Retailing, 83(1), pp. 5–18.
Nuorisolaki 1285, 2016. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2016/20161285>

Owal Group (2023). Rinnalla kulkien nuorisotyöttömyys laskuun –hanke. Vaikuttavuuden arviointi. 04/2023.

THL – Terveystieteiden tutkimuskeskus (2023). Nuorisotyöttömät. Sotkanet-verkkotietopalvelu. <https://sotkanet.fi/sotkanet/fi/metadata/indicators/189>

TE-palvelut (2021). "Alle 25-vuotias – hae koulutukseen, turvaat myös työttömyysetuutesi". Tiedote TE-hallinnon verkkosivuilla 12.1.2021. <https://toimistot.te-palvelut.fi/-/alle-25-vuotias-hae-koulutukseen-turvaat-myoys-tyottomyysetuutesi>

Työ- ja elinkeinoministeriö. (2023a). Työllisyyden kuntakokeilut. <https://tem.fi/tyollisyyskokeilut>

Työ- ja elinkeinoministeriö. (2023b). Pohjoismaainen työvoimapalvelumalli. <https://tem.fi/usein-kysyttyja-kysymyksiä-pohjoismaisesta-tyovoimapalvelumallista>

Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja (2022, 3) https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/163739/VNTEAS_2022_3.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Vantaan kaupunki. (2023a). Kielet ja kansalaisuudet 2021. Tieto- ja hallintopalveluiden verkkosivut. <https://www.vantaa.fi/fi/kaupunki-ja-paatoksenteke/tietoa-vantaasta/tilastot-ja-tutkimukset/vantaan-vaesto-20222023/kielet-ja-kansalaisuudet>

Vantaan kaupunki. (2023b). Väestömuutokset 2021. Tieto- ja hallintopalveluiden verkkosivut. <https://www.vantaa.fi/fi/kaupunki-ja-paatoksenteke/tietoa-vantaasta/tilastot-ja-tutkimukset/vantaan-vaesto-20212022/vaestonmuutokset-2021>

Tuntuu, että apu oli niin suuri, etten olisi saanut työtä ilman rinnallakulkijaa.

Saatiin yhdessä hyvin artikuloitua ja selvennettyä asiat, jotka tuntuivat aluksi vain epämääräiseltä ajatuksenjuoksulta. Työhakemuksista saatiin asiallisia, tiiviitä, informatiivisia sekä helppolukuisia. Viiskauttaviis

Mukava ja helposti lähestyttävä hanke ja sainkin töitä tämän avulla joten hyvä te ja minä!